No. 27. Donderdag 5 Juli 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.80

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

Ook dezen keer moeten de lezers door bizondere omstandigheden de *Perskroniek* missen.

Voor de Surinaamsche Bannelingen ingekomen bij Mevr. VAN KOL:

v. K.	f 100.—
Mej. Sch. te Utrecht	- 1.—
Aan postzegels uit Utrecht	- 0.50
W. te Delft	- 2.50
S. S. te Amsterdam	- 5.—
Een determinist	- 1.—
Voor de ontvluchten	- 0.50
H. te Rotterdam	- 25.—
Totaal	f 135.50

En zooals reeds vroeger vermeld, kwam bij Mevrouw N. van Zuylen—Tromp in: f 60. Beide bedragen zijn aan het comité in Suriname overgemaakt, terwijl intusschen meerdere hulp nog van harte welkom zal zijn.

Op gevaar af al te veel op de menschlievende hulpvaardigheid der lezers te bouwen, vestigen wij thans ook nog met warme aanbeveling de aandacht op de advertentie op blz. 12, waarin hulp gevraagd wordt voor een zeer ongelukkig gezin.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Concept Notulen der Jaarlijksche Algemeene Vergadering op 2 Juni 1906, gehouden te Rotterdam. Gebouw „Vereeniging" Schiekade 181.

Zeer jammer was 't, dat niet alle Afdeelingen der Vereeniging op deze vergadering vertegenwoordigd waren, en dat ook het vastgestelde uur voor de meeste der Rotterdamsche leden al heel ongelegen scheen te zijn, velen lieten althans weten, dat zij tot hun spijt verhinderd waren de vergadering bij te wonen.

Behalve de Presidente en de Secretaris van het Hoofdbestuur waren aanwezig de afgevaardigden der Afdeelingen:

De HH. Almerood en Jos. Polak Jzn., voor *Amsterdam.*
Mevr. A. van Hengst-Haus, voor *Apeldoorn.*
De Heer L. A. H. Lamie, voor *Arnhem.*
Mevrouw M. ten Bosch-Busscher, voor *'s-Gravenhage.*
Elize A. Haighton, voor *'s-Gravenhage.*
De Heer G. L. Kepper, voor *'s-Gravenhage.*
„ F. Th. Schröder, voor *'s-Gravenhage.*
„ W. van der Zijl, voor *'s-Gravenhage.*
„ J. L. Swart, voor *'sGravenhage.*
„ Prof. Mr. J. E. Heeres, voor *Leiden.*
Mr. G. G. Buttingha Wichers, voor *Leiden.*
„ Jhr. C. M. E. R. G. von Bose, voor *Nijmegen.*
De Heer H. J. van Knottenbelt. voor *Rotterdam.*
Mejuffr. M. W. Kok, voor *Rotterdam.*
„ J. van der Schuijt, voor *Rotterdam.*
Jhr. Mr. J. L. W. C. von Weiler, voor *Rotterdam.*
Mevr. J. W. Weusman Luitjes, voor *Utrecht.*
De Heer F. E. Luitjes, voor *Utrecht.*
„ Th. J. A. van Zijll de Jong, voor *Zutphen.*
„ A. Walland, voor *Zutphen,*

terwijl onder de belangstellenden leden nog werden opgemerkt Mevr. A. van Herwerden geb. Steffens, de heer Kolff uit *Rotterdam* en de heer van Hengst, uit *Apeldoorn.*

Met een hartelijk welkomstwoord opende de Presidente de Vergadering te 1,45 uur en ving aan met de mededeeling, dat de notulen der laatste Alg. Verg., ingevolge den wensch dier Vergadering opgenomen waren geworden in het Koloniaal Weekblad n°. 14 van den 5en Jaargang dd. 16 Juni 1905, waardoor het tijdroovende voorlezen daarvan, thans dus achterwege kon blijven. Daar op haar vraag: of iemand der toen aanwezige leden ook nog een opmerking te maken had naar aanleiding dezer notulen, niemand zijn stem verhief, werden zij onder dankbetuiging aan den Secretaris gearresteerd.

Thans overgaande tot de behandeling der Agenda, merkt de presidente op bij **Punt I:** *Mededeeling der werkzaamheden van het Bestuur in het Afgeloopen jaar en van den toestand der Vereeniging,* dat ook het Jaarverslag der vereeniging evenmin behoefde te worden voorgelezen, aangezien dit in concept was afgedrukt in het *Koloniaal Weekblad* No. 21 en 22 dd. 26 en 31 Mei 1906. Intusschen zou het Dag. Bestuur der Vereeniging het zeer op prijs stellen, wanneer door de aanwezigen naar aanleiding daarvan opmerkingen of aanmerkingen mochten worden gemaakt. Hiervoor scheen echter geen reden te bestaan, zoodat het jaarverslag zooals het was gepubliceerd met algemeene stemmen werd goedgekeurd. Ook had de vergadering geen bedenking tegen het voorstel van het Dag. Bestuur om ditmaal aan het uitgeven van het jaarverslag in brochure-vorm de ledenlijst niet toe te voegen, doch deze afzonderlijk op aanvrage van belangstellenden verkrijgbaar te stellen tegen vergoeding der frankeerkosten.

De heer *Jos. Polak Jz.*, afgevaardigde van Amsterdam, vroeg daarna het woord om nog eens den nadruk te leggen op de plannen dier Afdeeling tot het houden eener tentoonstelling van Nederl. Oost- en West-Indische Nijverheid, kunst en huisvlijt in eenige zalen van het Suasso-Museum gedurende de maanden Augustus en September a. s. en daarvoor dringend de krachtdadige hulp in te roepen van alle andere Afdeelingen der Vereeniging, zoowel tot het verkrijgen van belangrijke inzendingen, als tot het deelnemen in het daartoe opgerichte waarborgfonds van f 3000, waaraan thans nog een f 500 te kort kwam.

De heer *T. P. Almerood*, mede-afgevaardigde van Amsterdam steunde dit verzoek met warmte.

Prof. Heeres geeft hierop te kennen, dat zeker alle Afdeelingen met belangstelling vervuld zijn voor den arbeid van Amsterdam en gaarne naar vermogen zullen mede helpen, of zij echter in staat zullen zijn financieel bij te dragen, betwijfelt hij, daar de meeste niet ruim bij kas zijn en buitendien de Afd. Leiden b. v., ook zelve tentoonstellingsplannen heeft.

De heer *F. E. Luitjes* beaamde, dat althans de Afdeeling Utrecht moeielijk van hare schamele inkomsten iets af zou kunnen staan, hoe gaarne zij zulks ook zou wenschen.

De heer *Schimpf* oppert hierop het denkbeeld, of, nu der Vereeniging het legaat van f 5000 van den heer Post is te beurt gevallen, hiervan niet een deel zou kunnen worden bestemd tot aanvulling van het Amsterdamsche waarborgkapitaal, hetgeen natuurlijk door de beide Amsterdamsche leden gretig werd overgenomen.

Op voorstel van den heer *Knottenbelt* werd de behandeling van dit punt uitgesteld tot aan het einde der agenda en nu eerst aan de orde gesteld **Punt II**: *Rekening en verantwoording over het beheer van de geldmiddelen der Vereeniging.*

De presidente geeft haar leedwezen te kennen, dat de penningmeester van het hoofdbestuur niet ter vergadering is om zelf verslag uit te kunnen brengen, te meer daar er een verschil van meening gerezen is tusschen hem en de commissie van verificatie omtrent de opvatting der taak van het penningmeesterschap. Het rapport dier commissie, toch bestaande uit de heeren K. H. H. van Bennekom, A. H. G. Fokker en W. van der Zijl, luidt desbetreffende [Bijlage I]:

»De Commissie, aan welke de opdracht werd verstrekt, de rekening en verantwoording van den Penningmeester der vereeniging Oost en West te onderzoeken, heeft de eer te berichten, dat zij verneemt de haar voorgelegde verantwoording *niet* ten blijke harer goedkeuring voor accoord te kunnen teekenen, omdat dit stuk haar voorkomt enkel eene *kasrekening* te zijn, en geene voorstelling geeft van het beheer der Vereeniging in zijnen ganschen omvang.«

Waar twee leden der commissie daarin het vorige jaar ook zitting hadden, en deze zich herinneren toen dezelfde opmerking te hebben gemaakt, en, de kasrekening voor accoord teekenende, dit alleen hebben gedaan onder bekendstelling van de wijze, waarop naar hunne meening eene volgende verantwoording zou zijn in te richten, achten zij, nu aan dien wenk geen gevolg werd gegeven, zich bezwaard ditmaal goedkeurend te adviseeren, en vermeent daarom de Commissie aan de Algemeene Vergadering te moeten overlaten, na kennisname van dit Rapport te beslissen:

»of zij met eene eenvoudige kasrekening kan genoegen »nemen, den wel een volledig overzicht der bezittingen »en der verplichtingen van de Vereeniging — eene Balans »alzoo, moet verlangen«.

Wordt de vraag in eerstbedoelden zin beantwoord, dàn kan de Vergadering naar de meening der Commissie deze kasrekening wel goedkeuren, want de uitgaven zijn dan voldoende bewijsstukken. die voorzoover zulks vereischt scheen door de Presidente van het Dagelijksch Bestuur van »fiat betalen« te worden voorzien, gestaafd, en uit een onzer Commissie getoond Rijkspostspaarbankboekje ten name van den Penningmeester als zoodanig. is gebleken, dat daarin op ultimo December een te goed aanwezig was, het saldo der kasrekening te boven gaande.«

Door het laatstgenoemde, ter vergadering aanwezige lid der Commissie wordt een en ander nog nader toegelicht, waarop de presidente — na de voorlezing gedaan te hebben van een schrijven van den penningmeester, waarin deze te kennen geeft slechts de functie van kassier en niet die van boekhouder der Vereeniging te willen vervullen, (Bijlage II) — in stemming brengt het voorstel der commissie. De vergadering bleek eenparig van oordeel, dat een goed beheer vordert de overlegging van een volledig overzicht der bezittingen en der verplichtingen van de Vereeniging — een Balans dus. Intusschen werd de penningmeester onder dankbetuiging voor zijn beheer over 1905 gedechargeerd.

Aan de Commissie van verificatie werd de dank der vergadering betuigd voor de door haar genomen moeite, terwijl, punt IV der agenda den voorrang gevende boven punt III — werd besloten aan dezelfde leden het verzoek

te doen die functie weer in de commissie voor 1906 te willen vervullen; als plaatsvervangende leden werden gekozen de heeren H. E. Prins, F. Th. Schröder en mr. G. van Slooten.

Alvorens tot **punt III**: *verkiezing der leden van het hoofdbestuur*, over te gaan, herdacht de presidente in hartelijk waardeerende woorden wijlen den vice-president der Vereeniging den heer G. A. Scherer die altijd met zoo groote belangstelling en kennis van zaken het Dag. bestuur ter zijde had gestaan en door wiens overlijden de vereeniging dan ook een gevoelig verlies geleden had.

Behalve de 5 aan de beurt van aftreding zijnde leden: de heeren *Mr. H. Smeenge* (Amsterdam), *F. P. L. van Driel*(Breda), *J. L. Pierson* (Nijmegen), *Th. J. A. van Zijll de Jong* (Zutphen) en Mevrouw *A. van Hengst—Haus* (Apeldoorn), die allen herkiesbaar waren, moest er een plaatsvervanger gekozen worden voor den overleden ondervoorzitter, den heer *G. A. Scherer*, en voor Mr. *D. Fock*, thans Minister van Koloniën, terwijl van de bestuurstafel het voorstel werd gedaan, om aan de Afdeeling Apeldoorn, wier ledental in het afgeloopen jaar meer dan verdubbeld was, het recht toe te kennen zich door twee leden in het hoofdbestuur te doen vertegenwoordigen, hetgeen bij acclamatie door de vergadering werd aangenomen, (de candidatenlijst, door de Afdeelingen opgemaakt, was in *Het Koloniaal Weekblad* bekend gemaakt).

Op verzoek der presidente namen de heeren Lamie en von Bose, bijgestaan door den secretaris van het hoofdbestuur, welwillend op zich het stembureau te vormen. De uitslag der verkiezing bleek te zijn, dat zoowel de 5 aan de beurt van aftreding zijnde leden, als de heeren P. N. Adriani van Rotterdam en O. H. Kuyck van Apeldoorn alle uitgebrachte stemmen op zich vereenigd hadden, terwijl een herstemming noodig bleek tusschen de heeren H. F. C. van Bijleveld en G. L. Kepper beide candidaten voor 's Gravenhage, die respectievelijk ieder 9 en 14 stemmen hadden, dus geen van beiden de volstrekte meerderheid, aangezien er 7 stemmen waren uitgebracht op den heer W. Meijer Ranneft. Bij de tweede stemming kreeg de heer van Bijleveld 12, de heer Kepper 19 stemmen, zoodat laatstgenoemde gekozen is.

De ter vergadering aanwezigen namen allen de benoeming aan.

Betreffende **punt V** der agenda *verslag van het beheer der obligatieleening en van de exploitatie van het gebouw, Laan van Meerdervoort* 195 *'s-Gravenhage*, las de secretaris het verslag voor der commissie van verificatie, (bijlage III), waarna de vergadering de daarin voorgestelde uitkeering van 4 pct. rente, tegen afgifte van coupon n°. 6, goedkeurde.

Op voorstel van Prof. J. E. Heeres, werd **punt VI**, *het aanbrengen van enkele wijzigingen in de statuten en het huishoudelijk Reglement der Vereeniging* (als toegelicht in het *Koloniaal Weekblad* no. 9 van 1 Maart 1906) tot een volgende Algemeene Vergadering uitgesteld, aangezien het wel noodig was gebleken, daaraan eerst nog wat meer voorbereiding te besteden en er dan tevens gelegenheid zou zijn tot een meer volledige herziening van alle artikelen.

Onder **punt VII** kwamen aan de beurt de voorstellen der Afd. Nijmegen als bij de agenda afgedrukt, welke nader worden toegelicht door den heer E von Bose, afgevaardigde dier Afd. De vergadering was het geheel met hem eens, dat het zeer nuttig zijn kon zoowel door advertenties als door redactioneele stukken in de Indische pers, nu en dan de aandacht van *niet-leden* der Vereeniging te vestigen op ons doel en streven, in het bizonder ook op de taak der commissie, die mede-vertegenwoordigd door alle afdeelingsbesturen, de zorg voor huisvesting en opvoeding der in Europa onderwijs genietende-kinderen van in Indië vertoevende ouders op zich genomen heeft. De uitvoering van dit voorstel wordt door de vergadering aan het beleid van het Dag. Bestuur overgelaten.

Wat het 2e voorstel: *een gesalarieerd propagandist*, betreft, is de vergadering, na ampele gedachtenwisseling, van oordeel, dat dit een zeer teere kwestie is, die nog wel eens eerst van alle kanten angstvallig bekeken en overwogen mag worden. Persoonlijke propaganda van ieder der leden in eigen kring wordt daarentegen opnieuw met warmte aanbevolen.

De afgevaardigde van Zutphen, de heer A. Walland, breekt nog een lans voor dè idée, om de Jaarlijksche Algemeene Vergadering te houden in de eerste dagen van Juli, vooral met het oog op het goedkoopere reizen met vacantiekaarten, wat groote besparing van kosten zou medebrengen.

Dit voorstel wordt eveneens aangehouden tot a. s. Hoofdbestuursvergadering.

Daarna komt de afgevaardigde van Amsterdam de heer Almerood terug op het in den aanvang der vergadering afgebroken debat over de volteekening van het waarborgkapitaal voor de tentoonstelling in het Sasso-museum.

Hij voegde daar aan toe, dat wanneer de vergadering het door den heer Schimpf geuite denkbeeld in principe kon goedkeuren, het tentoonstellings-comité toch alle moeite zou blijven doen om nog van Amsterdammers meerdere hulp te verkrijgen en er dus geenszins 't bijltje bij neer zou leggen. Hij verzoekt dringend, aan de vergadering hare toezegging tot deze bijdrage te willen geven.

De heer Polak betoont zich hierbij een waardig medestrijder.

Toen tot stemming betreffende het voorstel werd overgegaan, bleek de vergadering er zich eenparig mee te kunnen vereenigen, waarna de heer Almerood namens zijne afdeeling hartelijk dank betuigde voor de gedane toezegging.

Na deze tot algemeene tevredenheid stemmende beslissing, sloot de Presidente om 3.45 uur, daar er bij rondvraag verder niets meer te verhandelen viel, de vergadering, onder dankbetuiging aan allen, die door hunne tegenwoordigheid mede-gearbeid hadden tot het welslagen der bijeenkomst en tot bevordering van de belangen van *»Oost en West.«*

Opmerkingen of aanvullingen betreffende deze conceptnotulen worden gaarne ingewacht aan het adres van den Secretaris van het hoofdbestuur *L. P. F. Schimpf Theresiastraat 8 den Haag.*

Algemeene Berichten.

De vulkaan Sopoetan.

In aansluiting aan het in de Staatscourant van 22 Juli jl. vermelde telegraphische bericht, betreffende de verhoogde werking van den vulkaan Sopoetan in de Minahassa (Menado), is bij het Departement van Koloniën het volgende telegram ontvangen van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, dd. 1 dezer:

»De werking van den Sopoetan houdt aan. De aschregens zijn onbeteekenend. Twee negorijen zijn onnoodig verlaten. Het bestuur kalmeert de bevolking".

Twee belangrijke wetsontwerpen.

In de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Donderdag 28 Juni jl. zijn twee wetsontwerpen aan de orde geweest, van zooveel belang voor Nederland en Oost- en West-Indië, dat het ons hoogst nuttig voorkomt, de verhandelingen, die er over gevoerd werden hier in haar geheel op te nemen.

In de eerste plaats: **Het wetsontwerp tot verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curacao voor het dienstjaar 1906.**

(f 24 000 hooger subsidie voor damaanleg.)

De heer van Kol het eerst aan het woord komende, zegt: »Het spreekt van zelf, dat het niet is om dit wetsvoorstel te bestrijden, dat ik het woord heb gevraagd. Hierdoor toch wordt gevolg gegeven aan den aandrang, reeds jaren geleden van deze plaats uitgeoefend, om beter te zorgen voor de waterverschaffing op Curaçao en omliggende eilanden.

Wanneer ik dan toch een enkel woord wil zeggen, is het meer om de aandacht te vestigen op de wijze, waarop dit laatste geschiedt, en dat alleen, omdat ik vrees, dat daarbij niet geheel en al de goede richting wordt ingeslagen. Het zou inderdaad diep te betreuren zijn, wanneer op minder doeltreffende wijze werd voortgegaan, zoodat men later op mislukking zou kunnen wijzen, waardoor een der voornaamste maatregelen om die noodlijdende eilanden op te heffen, voor jaren zou worden verschoven.

Hoe de regeling van die waterverschaffing precies geschiedt, ben ik, ondanks aangewende pogingen, niet kunnen te weten komen, maar toch blijkt mij uit bladen en andere berichten, dat men tracht door vrij hooge dammen een soort reservoirs te vormen, waarin het regenwater wordt opgestuwd. Is dit werkelijk het geval, en men zou dit ook eenigszins uit sommige gegevens in het Koloniaal Verslag kunnen opmaken, waarbij sprake is van lange en hooge dammen, dan wordt een verkeerde methode toegepast.

Wanneer men immers door hooge dammen het water opstuwt, zal het grootste deel van het water teloorgaan, door verdamping, die op Curaçao gemiddeld 3000 mM. per jaar bedraagt, zoodat jaarlijks een waterschijf van 3 meter verdwijnt, dat is bijna viermaal zooveel als hier te lande het geval is. Daarbij komt, dat men van plan schijnt te zijn zelfs zeer hooge dammen te maken, wat hieruit blijkt, dat in sommige bladen op het gevaar voor doorbraken gewezen wordt. Maakt men werkelijk zulke hooge dammen, dan kan dat gevaar niet licht geschat worden en kunnen in zulk geval waarschijnlijk ook de lager liggende dammen doorbreken, waarvan oogstvernieling en andere rampen het gevolg zouden kunnen zijn.

Ik zou daarom den betrokken autoriteiten in overweging willen geven een geheel anderen weg in te slaan en niet te trachten het door den aanleg van open bassins te vinden, maar meer door het water te laten doordringen in den bodem, waarvoor verschillende methodes zijn aan te wijzen. Men kan dan later het vermeerderde grondwater door putten weer opvoeren, en zal dan een veel grooter hoeveelheid water behouden, die door de nu gevolgde methode, door verdamping in de lucht verdwijnt.

Hoe dat zal moeten gaan, moet plaatselijk worden beslist; ik wil daar hier niet verder op ingaan. Men zal, in de hoogste terreinen beginnende, op elke geschikte plaats langs de berghellingen en de terreinplooien elken druppel regenwater moeten opvangen door het graven van geulen, het maken van aarden dijkjes, het horizontaal ploegen, het maken van schermen langs horizontale lijnen, waarvoor de aloëplant kan worden gebruikt, door betere grondbewerking enz., alle maatregelen, waardoor het gevallen water noch wegloopt, noch verdampt, doch door den poreuzen grond wordt opgezogen. Aldus zal, in plaats van

FEUILLETON.

DE KLUIZENAAR.

(Eene op historischen grondslag berustende schets).

DOOR 2

A L E.

Ik reisde af, zeker met bezorgde blikken door het oude inlandsche potentaatje en de zijnen nageoogd.

Bij 't opstijgen van mijn gehuurd knolletje merkte ik pas, dat niet één, zooals ik verzocht had, maar twee mannetjes mij begeleiden zouden. Ik begreep er alles van: die eene, de *brani* (dappere) van Magissan, 't katje van de baan nog wel, was op eigen veiligheid bedacht. Zoo'n collega woudlooper aan je zij, was toch altijd secuurder!

't Was nog vroeg. Als 't wat meeliep, hoopte ik met den middag Winoto te bereiken.

De tocht was een genot. Langzaam maar onvermoeid beklommen de drie biekjes 't slingerende bergpad. Van de voorgespiegelde gevaren en haast onoverkomelijke hindernissen bespeurde ik maar weinig. Ze bestonden daarin, dat ik enkele malen bij al te steile hellingen afstijgen moest en een paar kalis (stroompjes) te doorwaden had, waarbij de beenen hoog opgetrokken werden om ten minste droge voeten te houden. 't Was allemaal, zelfs voor een »pieterman uit de vlakte«, best te overkomen.

Overal ging 't door een prachtig berglandschap met afwisselende tinten vol kleur en lichtschakeeringen, met altijd weer nieuwe vergezichten, opwaarts tegen berghellingen aan, benedenwaarts de ravijnen af, de vlakte in. De berglucht was puur, alsof zij gefiltreerd was; later 't hoogland met zijn oerwouden, aromatisch van boschuitwaseming. Met den heeten adem van 't laagland nog in de longen, snoof ik haar op, met lange, gulzige teugen.

Na drie uur rijdens kwamen wij aan een open plek, waar 't altijd hobbelig terrein zich opeens glad neerstreek en de boschcomplexen terugweken naar verren achtergrond. Een uitgestrekte bergweide lag voor ons; in dit seizoen meest verschroeid in den zonnebaand, hier en daar nog slechts groenende.

»De groote oro-oro van Njangdjoe,« verklaarde de geleider.

Ter zijde van 't plateau lag, idyllisch in boschages verscholen, Ngangdjoe zelve, de hoogste en laatste desa van 't district Magissan.

Wij trokken er langs. 't Scheen het groote oogenblik van den tocht. Mijn leidslieden voelden zich niet meer op hun gemak. Zij reden nu dichter in elkanders nabijheid, richtten de oogen schuw wijd en zijd, lispelden onverstaanbaar voor zich heen.

Ik liet mij uitleggen, dat wij aan 't grensgebied van Winoto waren. Straks zou de onderneming voor ons open liggen.

Een en ander imponeerde ook mij zelf en onwillekeurig kwam ik onder den invloed van 't oogenblik. De drommelsche suggestie! Heel eventjes was ik me zelf niet. 'k Gaf mijn oogen den kost, zag verkennend rond. 'k Was op mijn *qui vive!*

Verschillende bewoners kwamen uit bij 't ongeziene schouwspel van dit bezoek. Meest vrouwen en kinderen waren 't, schuchter, als alle eva's, toch te nieuwsgierig om binnen te blijven. Sommigen harer minnens voor drie kwart gestoken in 't gala van den Paradijs-staat, overvallen als zij werden in haar dagelijksch gedoe van ongecontroleerde natuurmenschen, hadden zich hier en daar verdekt opgesteld, grijs glurende niettemin van achterhoekjes en door gaatjes. *Tout comme chez nous.* Ongekunstelde blijken van eerbied en ontzag werden ons gegeven, de meest onverdachte getuigenissen van eenvoud en originaliteit afgelegd.

De desa met hare primitieve menschjes lag spoedig achter ons. Wij waren nu op Winoto's territorium en hadden 't beruchte cordon dus geforceerd.

Natuurlijk bestudeerde ik nu oplettend de gestie van mijn gidsen. 't Was vermakelijk! Zulke kleinmoedige brani's. Ze zetten nu gezichten, of ze op eens twijfelden aan de gewone wereldorde en ik zag duidelijk hunne verwarring. Ze snapten er niks meer van, ook klaarblijkelijk zichzelf niet. Stil mompelden zij voor zich uit, waarvan ik niets verstond, maar ik merkte vaak, dat zij nu in ernst veel meer ontzag voor mij aan den dag legden! 't Kon wel niet anders, dàt moest ik hun gedaan hebben!

Ik zelf was mijn gewaarwordingen voor 't oogenblik alweer te boven, maar voelde nu al in mij opkrieuwelende emotie der aanstaande ontmoeting met 't geheimzinnige heerschap, dat hier wegschool in een afzondering van heerlijk natuurschoon.

Want werkelijk had ik onverwachts een onbelemmerd gezicht op 't doel mijner reis gekregen en was, als door een plotseling ontsloten venster, Winoto voor mij open gevallen, het houten woonhuis en de loodsen amphitheatersgewijze gelegen op een hellend vlak aan den rand van een diepgapend ravijn, kleintjes uitkomende tegen het reuzensilhouet van den berg-kolos op den achtergrond.

II.

Bij 't begin van een laantje met jonge tjemara's, dat naar 't huis voerde, steeg ik af en gaf mijn mannetjes order hierop te wachten. Ik had met hun geaccordeerd mij ook naar Kenting te brengen, mijn bestemmingsplaats.

Ik ging het sterk hellende laantje op, waar langs een slootje met murmelend-neerschietend water, dat al de allures aannam van een echten bergstroom — een miniatuur-bergrivier, een prutterig aanstellerig ding.

Straks hield ik de oogen op 't huis gevestigd. Bij en in de voorgalerij merkte ik eenige inlandsche vrouwen

in een bovenaardsch reservoir, het water in den boezem der aarde worden opgevangen en een soort onderaardsche irrigatie worden doorgevoerd.

Die methode wordt, zoover mij bekend, nog nergens in de wereld systhematisch toegepast, en ik zou daarom ook geaarzeld hebben een woord van aanbeveling te spreken, ware ik niet dcor toevallige omstandigheden in de gelegenheid geweest in Spanje waar te nemen, hoe daar reeds sedert den tijd der Mooren een dergelijke methode werd gevolgd, die men nu ook in Curaçao zou kunnen toepassen.

In Spanje is gebleken, dat van de totale hoeveelheid regen 60 pct. verdampt, 25 pct. wegloopt langs de oppervlakte en nauwelijks 15 pct. in den bodem kan dringen, dan wel voor plantengroei wordt verbruikt. In Curaçao is de verdamping grooter en wel gemiddeld 3000 m.M. tegen 2616 m.M. bijv. in Valencia; doch daarentegen bedraagt de regenval in Spanje, langs de kusten der Middellandsche Zee, slechts 440—490 m.M. per jaar terwijl dat cijfer voor Curaçao 516 m.M. beloopt. Over de langs den bodem wegvloeiende en de door den grond opgeslurpte hoeveelheden water mist men naar ik vrees, in onze kolonie de noodige gegevens. Bovendien is de toestand van Curaçao, wat het aantal regendagen betreft, gunstiger dan die van Spanje; in Curaçao valt er gemiddeld op 106 dagen per jaar regen, terwijl in Spanje maanden en maanden voorbij gaan, zonder dat er ook maar één druppel regen valt. Daar met die onderaardsche irrigatie in Spanje goede resultaten zijn verkregen, kan er geen oogenblik twijfel bestaan, of men zal in Curaçao evenzeer slagen, indien men die nieuwe methode op rationeele en systematische wijze wil toepassen.

Ik wensch daarom de aandacht der autoriteiten op die nieuwe methode van waterbewaring te vestigen en ik hoop, dat zij zullen overwegen, of men niet moet overgaan tot den aanleg van zulke talrijke, doch kleine werken, die weinig technische kennis vereischen, geringe kosten en arbeid met zich brengen — in één woord, dat zij ernstig zullen onderzoeken, of in die nieuwe wijze van waterbewaring niet de oplossing is te vinden van deze zeer moeilijke, doch levensquaestie voor Curaçao. Ik doe dit met te meer aandrang, omdat meerdere personen aldaar ten opzichte van de hedendaagsche wijze van watervoorziening voor Curaçao zeer pessimistisch gestemd zijn; terwijl, wanneer men de aangegeven methode volgt, het mogelijk zal zijn om een groote hoeveelheid van het water, die nu naar zee wordt afgevoerd, beschikbaar te houden voor den landbouw. Er zal dan geen ernstige reden meer zijn voor pessimisme, maar men zal dan Curaçao voldoende water kunnen verschaffen en onze West-Indische eilanden kunnen dan ongetwijfeld een betere toekomst te gemoet gaan."

Hierop werd door den heer Fock, Minister van Koloniën, geantwoord:

„De geachte spreker is begonnen met te verklaren, dat hij zich gaarne met dit wetsontwerp wil vereenigen. Ik dank hem voor dien toegezegden steun. Hij heeft er op gewezen, dat het wenschelijk is te zorgen dat de dammen op oordeelkundige wijze worden aangelegd, zoodat de proef, die thans genomen wordt, niet op een mislukking zal uitloopen. Dat is inderdaad van het hoogste belang. Ook in de kolonie is door sommigen twijfel geopperd, of de methode, die bij den aanleg der dammen gevolgd wordt, inderdaad de juiste is; men kan dat vinden in het voorloopig verslag van den Kolonialen Raad op de begrooting van het aanstaande jaar. De Gouverneur heeft in de memorie van antwoord uiteengezet op welke wijze hij de watervoorziening wenschte te behandelen en uit die uiteenzetting blijkt, dat het de bedoeling is om kleine aarden dammen aan te leggen en daartusschen, daar, waar het noodig is, grootere dammen met gemetselde overlaten. Hij wijst er op, dat het, waar de hoeveelheid passeerend water geacht wordt te groot te zijn om door geheel van aarde geconstrueerde dammen zonder gevaar voor ineenstorting te worden tegengehouden, of waar het geldt valleien af te sluiten, de voorkeur verdient die groote dammen aan te leggen, op grond dat zij anders onmogelijk stand zouden kunnen houden en op den duur goedkooper zouden blijken te wezen dan de aarden dammen, daar deze meer aan kosten van herstelling zouden zijn blootgesteld.

De geachte afgevaardigde heeft voorts een beroep gedaan op hetgeen bij een reis, welke hij onlangs in Spanje heeft gemaakt, heeft gadegeslagen ten opzichte van de wijze van watervoorziening aldaar. Het spreekt vanzelf, dat van de wenken, welke de geachte afgevaardigde te dien opzichte heeft gegeven, gaarne gebruik zal worden gemaakt, maar hij moet toch niet vergeten, dat de toestanden op Curaçao niet dezelfde zijn, als die in Spanje. De geachte afgevaardigde heeft bij de behandeling der begrooting voor het loopende jaar, nadat hij gewezen had op den toestand ten aanzien van de watervoorziening in verschillende andere landen, er terecht aan toegevoegd: wij moeten overigens meer het gezond verstand dan de feiten raadplegen. Wij moeten ons niet uitsluitend op de toestanden elders beroepen, maar met de plaatselijke toestanden op Curaçao rekening houden en nagaan, welke wijze van watervoorziening daar de beste zou zijn.

De heer van Kol repliceert daarop: Ook mij was de methode, die de Minister mededeelt, bekend, maar dat is toch nog niet het stelsel, dat ik getracht heb met een enkel woord te verdedigen. Ik begrijp zeer goed, dat men daaraan nog niet heeft gedacht, omdat de onderaardsche irrigatie nog nergens is toegepast, dan alleen hier en daar in een deel van Spanje, waar deze werken 800 à 900 jaar geleden door de Mooren in het leven zijn geroepen. Nu meent de Minister wel, dat Curaçao in andere omstandigheden verkeert als Spanje, maar ik heb straks cijfers genoemd, waaruit blijkt, dat talrijke gedeelten van Spanje in geen betere omstandigheden verkeeren en deze in veel opzichten met die van Curaçao overeenkomen. Ik zal het hierbij laten, doch wil gaarne afdrukken van een binnenkort in *De Indische Gids* te verschijnen artikel, waarin over deze quaestie meer uitvoerige inlichtingen worden verschaft, doen toekomen aan allen, die daarin belang stellen.

De heer Fock, besluit met de woorden: „Het spreekt van zelf, dat ik het zeer op prijs zal stellen als de geachte afgevaardigde in een artikel in *De Indische Gids* het nu door hem gesprokene nader wil uiteenzetten en het spreekt ook vanzelf, dat de autoriteiten der kolonie, in het bijzonder de directeur van openbare werken, daarvan kennis zullen nemen".

Waarop het wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming wordt aangenomen.

op, die er knusjes bijeen schenen. Zoodra ze mij gewaar werden, kwam er beweging in de gelederen. Iets van een panischen schrik scheen 't gezantschap te overvallen en allen poetsten ijlings de plaat.

Iemand stapte daarna de galerij uit en kwam mij tegemoet.

„Zou hij dat zijn?" dacht ik.

Ik geraakte in spanning.

Met snellen veerkrachtigen tred kwam hij op me toe en nam me onderzoekend van 't hoofd tot de voeten op, of hij zeggen wilde: „Wie is 't, die 't waagt hier door te dringen?"

Een mooie, jonge man, een dertiger wellicht, van flink geproportionneerden, sterken lichaamsbouw. Een wolk van gezondheid, den blos op de wangen als van een Hollandschen boer, wat opzichtig deed tegen zijn overigens donkeren kop, waarin dito geestige oogen spiegelden. Een pittige, aantrekkelijke verschijning.

Iets phantastisch had hij.

Mannelijk van bouw, kloek en energiek in gansch zijn uiterlijk, had zijn voorkomen toch ook wat jongensachtigs. Of dit nu alleen aan zijn kleeding lag, kon ik zoo op 't eerste gezicht niet uitmaken. Hij droeg namelijk een zwart Singapore-jasje van roodgestreept linnen, aan den hals met een staand kraagje gesloten, en een dito broekje tot boven de knieën afgesneden, niet veel meer dan een zwembroekje. Dat was 's mans toilet. Zijn gespierde, gebruinde beenen met sterk gezwollen kuiten, zijn bloote, beproefde voeten verrieden den bergbewoner.

Wij stonden tegenover elkaar. Onbevangen keek hij me aan; ik zag hem in 't open gelaat. Wij maten elkaar met een korten oogopslag.

„Heb ik 't genoegen met den beheerder van Winoto te spreken?"

„Denzelfden" zei hij kortaf.

„En ik ben de beheerder van N...sche leesgezelschap, dien gij ongetwijfeld wel van naam kennen zult."

Even fronste hij de wenkbrauwen en de hand, die ik hem toestak, na mijn wel eens onvriendelijke, zelfs barsche vertoogen in ultimatums, drukte hij maar flauwtjes.

„En is 't alleen dat zaakje, waarover u me herhaaldelijk . . . . . schreef (hij scheen een ander woord op de tong te hebben, dat hij op 't laatste oogenblik terughield), wat u hierheen drijft?" vroeg hij met een frissche, klankvolle stem, die in volkomen harmonie was met 't aangename uiterlijk van dezen frisschen, jongen man. Een zwaar geluid, dat prettig aandeed.

„Niet enkel dat; ook wel belangstelling", antwoordde ik.

„Of nieuwsgierigheid?"

„Mogelijk ook wel, maar toch wel meer spontane belangstelling, meen ik. 't Zou u echter niet moeten bevreemden, als er ook een goede dosis nieuwsgierigheid bij gekomen was. Ik hoorde veel van u en uw omgeving. Allemaal uiteenloopende verhalen van 't malle en belachelijke tot in 't meest dwaze en absurde toe, waaraan geen touw was vast te knoopen. Kan 't u dus wel erg verwonderen, dat in de zonnige klaarheid van ons effenvlakte-bestaantje — zei ik met wat bittere ironie — de schaduw van romantische geheimzinnigheid hier mij levendig bezighield? In hoevere is 't nieuwsgierigheid, wat ons grijpen doet naar een roman, waarvan ons in vaagheid allerlei wonderlijks verteld werd? Voeg dit nu samen met dat „zaakje" d. i. — vergeef 't mij! — uw stommetje-spelen, en ge zult u wel zoo wat een voorstelling kunnen maken wat mij eindelijk besluiten deed de stoute schoenen aan te trekken en er op uit te gaan. Het trof goed. Ik kreeg eenigen tijd vrij af, dien ik mij voorstelde op Kentang te gaan slijten. Een geschikte gelegenheid, zoo dacht ik, om op mijn doortocht even op Winoto te verblijven. En zoo is 't, dat ik nu mijn persoontje aan u kom opdringen."

„'t Was anders niet zoo erg in uw weg, zou ik meenen," zei hij weinig toeschietelijk.

„Ge ziet dus, dat ik er wel iets voor over had en 't ernst bij mij was!"

'k Geloof, dat ik hem wat in 't nauw gebracht had. Hij peilde me met zijn zielvolle, donkere oogen. Ik doorstond de scherpte van zijn blik. 'k Kreeg grond onder mijn voeten en begon mij op mijn gemak te voelen. Dat was ook noodig, begreep ik, om hem uit zijn verschansing te krijgen.

„Maar hoe dorst u het wagen op dit onveilig terrein te komen? Ge wist toch wat hier gebeurt? Winoto is gevreesd. De klank alleen houdt iedereen uit mijn radius, zelfs 't Europeesch bestuur."

Zijn woorden waren transparant genoeg om er den toeleg te zien doorschemeren.

„Ja, ziet u, ik ben mijn kinderschoenen ontwassen en ga, behalve met dat van anderen, ook graag met mijn eigen verstand te rade. Er was natuurlijk geen haar op mijn hoofd, dat ook maar een seconde aan die

Daarna kwam aan de orde het ontwerp tot:

Verhooging van de Indische Begrooting,

(f 184,000 *voor de kosten van neutraliteitshandhaving tijdens den Russisch-Japanschen oorlog*),

waarover wij in *Het Koloniaal Weekblad* n°. 20 van 17 Mei jl. reeds onze meening te kennen gaven.

De discussie wordt ingeleid door den heer Van Kol met de woorden:

„Dit wetsontwerp is eenvoudig een noodzakelijk uitvloeisel van ons koloniaal bezit. Het is een der vele lasten, die in de toekomst steeds zwaarder zullen worden en dat niet het minste door de voortdurende uitbreiding onzer koloniën. Wij hebben de lusten genoten en moeten nu de lasten dragen, maar toch tracht men nu, ofschoon men door dit wetsontwerp erkent vroeger onrechtmatig te hebben gehandeld, en een anderen weg te moeten inslaan, slechts halverwege te gaan en den wissel op de Nederlandsche schatkist maar voor 50 pct. te honoreeren:

Zijn alle uitgaven voor de handhaving van de neutraliteit in den ganschen Indischen Archipel gedurende den oorlog tusschen Rusland en Japan wel volledig tot onze kennis gekomen? Wij weten het tegendeel niet, maar onwillekeurig ontstaat er twijfel, wanneer men tegenover de zware moeielijkheden, daaraan verbonden, stelt de luttele bedragen, volgens dit wetsontwerp uitgegeven.

In de Memorie van Toelichting wordt medegedeeld, dat de hoogere kosten aan traktementen en soldijen voor de marine, voor voeding, daggelden enz., bedragen hebben f 258,000. Tegenover een bedrag van f 2,700,000 daarvoor anders per jaar uitgegeven, dus minder dan 10 pct. meer, klinkt dat niet waarschijnlijk. Ook het bedrag van f 80,000 meer voor steenkolen enz. uitgetrokken, waar alle schepen daar aanwezig druk hebben moeten heen en weer varen langs de kusten van Sumatra, Borneo, Java enz. in verband met de handhaving van onze neutraliteit, komt mij evenmin zeer juist voor, daar onder gewone omstandigheden jaarlijks daarvoor ruim f 800,000 wordt besteed. Ook moet ik het betwijfelen, dat in al die maanden, dat die oorlog heeft geduurd, geen buitengewone herstellingen, geen maatregelen voor het geschikt maken van schepen voor het gevecht, geen veranderingen daaraan noodig zijn geweest. Ik kan maar niet gelooven, dat dezelfde posten op de begrooting voor 1905 met f 4.000,000 uitgetrokken, gedurende den ganschen oorlog in het Oosten, met niet meer dan 8½ pct. werden vermeerderd.

De uitgaven voor de landmacht aan daggelden, wegens verblijf in de strandversterkingen, in de Emmahaven en te Pemangkat (Borneo) zijn opgegeven als f 29,000. Maar ook zijn, naar ik meen, tijdelijke versterkingen aangebracht in de Padangsche bovenlanden, te Tjilatjap en elders, waarvoor veel meer dan f 2500 moet zijn uitgegeven, benevens f 11,350 voor drinkwater en voeding te Poeloe-Wé.

Nog een andere vergelijking kan men maken,

Bij wetsontwerp no. 119 van het vorige jaar, strekkende tot verhooging der begrooting van 1904, lezen wij, dat onderafd. 54 verhoogd wordt met — ik noem ronde cijfers — f 1,200,000.

Naar aanleiding van een opmerking in het voorloopig verslag wordt door den Minister geantwoord, dat die verhooging noodig geweest is, niet alleen om te waken tegen neutraliteitsschending, maar ook om te zorgen, dat Nederland buiten internationale verwikkelingen bleef en opdat men daarginds op alle eventualiteiten ware voorbereid.

Ook daaruit kan men ruwweg wel de conclusie trekken, dat het bedrag bij dit wetsontwerp aangevraagd, veel te gering is, om daaruit alle uitgaven voor marine en oorlog tot handhaving van onze neutraliteit te bestrijden en rijst er twijfel op, of dit wel met de werkelijkheid overeenkomt.

Dit daargelaten, heb ik met genoegen in de Memorie van Toelichting gelezen, dat „die uitgaven geschied zijn met het doel om Nederland buiten den strijd tusschen beide oorlogvoerende partijen, Rusland en Japan, te houden — d. i. dus in het belang van het moederland (bladz. 1).

Ik stem daarmede volkomen in.

Het handhaven van onze onzijdigheid is in het belang van Nederland, voor het ongestoord bezit van onze koloniën te waken, is een Nederlandsch belang.

Onze souvereiniteit in den Indischen Archipel te waarborgen is in het belang van Nederland. Maar wanneer dit voor geen tegenspraak vatbaar is, waarom wordt dan niet consequent het beginsel toegepast, dat dit Nederlandsch belang met Nederlandsch geld moet worden betaald? De Minister zegt echter in de Memorie van Toelichting: „zonder twijfel was bij de handhaving der onzijdigheid ook het belang der koloniën betrokken."

Is dit wel zoo zeker?

Welk belang hebben die koloniën of liever haar inboorlingen er bij, of er al of niet een botsing plaats heeft aan het noordelijkste puntje van Sumatra? Welk belang b.v. heeft de Javaan er bij — ¾ van alle inwoners — of er al of niet een Russisch schip steenkolen of drinkwater op Sabang inneemt? Welk belang heeft de Papoea of Menadonees er bij, of Japansche soldaten al of niet op Poeloe-Wé voet aan wal zetten?

En waar de Minister zijn meening steunt op het geluk, de welvaart en de beschaving, die de Nederlandsche souvereiniteit der inboorlingen zou hebben gebracht, van waar ontstaat dan bij de bevolking die drang om zich tegen elke uitbreiding van ons gezag steeds zoo hardnekkig te verzetten? Ik geef mij gewonnen, wanneer de Minister kan aantoonen, dat de Nederlandsche souvereiniteit meer geluk en welvaart brengt dan welke andere Mogendheid ook, en dat de bevolking onder vreemde heerschappij er slechter aan toe zou zijn dan thans het geval is.

Bij schending der neutraliteit zou Neerland's trots zijn gekrenkt, doch dat raakt het belang van den inlander niet.

Wanneer ten gevolge van het schenden van de neutraliteit een oorlog ware ontstaan tusschen Nederland en welke Mogendheid ook, wie weet of dan niet integendeel een een juichkreet zou zijn opgestegen in vele oorden van Atjeh, van Celebes en van Bali.

Daarom zou het argument van den Minister alleen eenige waarde kunnen hebben, wanneer hij er in slagen kon om aan te toonen, dat de heerschappij van Nederland in het belang van de inboorlingen de beste is, die men zich denken kan.

In de derde plaats: Waarom heeft de Minister gehoor gegeven aan den aandrang op hem uitgeoefend in het Voorloopig Verslag, toen men de vrees uitdrukte, dat hier een beginsel werd toegepast, dus een antecedent zou worden geschapen? De Minister zegt daaromtrent in de Memorie van Antwoord:

„Omdat het hier een geval van exceptioneelen aard geldt, meent de ondergeteekende, dat ook eene oplossing van exceptioneelen aard moest worden gevonden, en door dit op den voorgrond te stellen, vertrouwt hij de bezwaren weg te nemen van hen, die in het wetsvoorstel een gevaar zien voor het richtsnoer, waarnaar in het vervolg zal worden gehandeld. Hij geeft zijnerzijds gaarne de verzekering, dat het niet in zijne bedoeling heeft gelegen, door de indiening van deze wetsvoordacht een antecedent te stellen, dat steeds ook in minder buitengewone gevallen, navolging zou verdienen."

Waarom niet? Wat recht en billijk is in 1906 zal het toch ook wel zijn in 1908 of in 1910?

Waarom, wanneer er een oorlog uitbreekt tusschen Duitschland en Engeland, zou men niet op gelijke wijze moeten handelen als nu gedurende den krijg tusschen Rusland en Japan? Nauwelijks heeft men schoorvoetend den éérsten stap gezet op den weg der eerlijkheid, of de Regeering deinst voor een tweeden terug en belooft beterschap in den vervolge.

En thans mijn vierde vraag.

Waarom heeft Nederland bij ditzelfde geval geheel anders gehandeld, dan alle andere koloniale Mogendheden?

Heeft Frankrijk, dat bij Madagascar blootstond aan schending van de neutraliteit, de kosten laten betalen, door de inboorlingen van Madagascar?

Heeft Engeland, dat bij Aden en Singapore zijn onzijdigheid moest handhaven, de kosten daarvan door de Britsch-Indiërs laten opbrengen?

Heeft Duitschland, dat om dezelfde redenen schepen en oorlogsbehoeften naar Kiautschau heeft gezonden, de kosten daarvan laten betalen door de Chineezen, die daar gevestigd zijn of door andere inwoners zijner koloniën?

Heeft Amerika, dat door het bezit der Philippijnen in onmiddellijke aanraking was met de oorlogvoerende partijen, de kosten daar gemaakt, door de inboorlingen laten vergoeden?

Neen, alleen Nederland laat de kosten der handhaving van zijn souvereiniteit in Nederlandsch-Indië drukken op de zwakke en weerlooze bewoners zijner koloniën.

De Nederlandsche politieke moraal op financieel gebied heeft trouwens steeds een eigenaardig karakter getoond, niet alleen afwijkende van die der andere beschaafde Mogendheden, doch zelfs verschillend tusschen de diverse onderdeelen van zijn eigen koloniaal gebied. Met welk recht toch maakt men verschil in gelijke gevallen tusschen Oost- en West-Indië?

Terwijl voor West-Indië niet alleen alle uitgaven voor de handhaving der neutraliteit, maar zelfs die voor de defensie door het moederland gedragen worden, is dit voor Oost-Indië niet het geval.

Waarom werden de kosten van het uitzenden van een oorlogsschip naar Venezuela, toen er moeilijkheden ontstaan waren tusschen dat land en Curaçao, geheel ten laste van het moederland gebracht, terwijl het hier toch vrij wel een uitsluitend belang van Curaçao gold?

Ten slotte, en dat is de laatste der vijf vragen, die ik tot den Minister wenschte te richten: waarom geldt in Nederland op financieel gebied onder volkomen gelijke omstandigheden een verschillende maatstaf voor Nederlandsch Oost- en voor Nederlandsch West-Indië?"

Het Vaderland in haar Kamer-Overzicht deze vraag: Wie moet de kosten dragen van de buitengewone uitgaven, die wij ons gedurende den Russisch-Japanschen krijg in Insulinde ter handhaving onzer neutraliteit hebben getroost? behandelend, zegt: De Regeering redeneerde, dat die maatregelen, hoofdzakelijk bestaande in het zenden van twee oorlogsschepen extra, getroffen zijn, zoowel in het belang van Indië als in dat van het moederland, en stelde hierom voor de kosten in tweeën te deelen: de helft voor de Oost en de andere helft voor Nederland, een oplossing niet ongelijk aan die, welke een groot vorst der oudheid oepaste op den Gordiaanschen knoop. Het optreden van Alexander den Groote bij de aangeduide gelegenheid heeft te allen tijde twee soorten beoordeelaars gevonden: sommigen roemden het om zijn kordaatheid, anderen vonden het wat al te eenvoudig.

Voor Regeeringspersonen intusschen, mannen van de practijk, is het steeds een goed recept geweest. Zonder hoofdelijke stemming heeft de Kamer aan deze kostenverdeeling dan ook haar zegel gehecht, maar zonder discussie niet.

Mr. Van Deventer was de oplossing blijkbaar te Gordiaansch; hij had het wat ingewikkelder willen maken, rekening willen houden met de besparing, die onze Nederlandsche Marine-begrooting te danken heeft aan het tijdelijk zenden van twee bodems extra naar Indië. De afgevaardigde van Den Haag III, de heer Jansen, was eveneens van oordeel, dat Indië hier te goedgunstig behandeld werd; hij zag schending van de beginselen der Kon. besluiten van 1896 en '97, die de verdeeling der marine-kosten over Indië en Nederland regelen en drong althans op wijziging van die bepalingen aan. De heer Van Kol ten slotte bepleitte het bekende sociaal-democratisch standpunt, dat alle kosten van defensie in Indië geheel ten laste van het Moederland dienen te komen, omdat Indië daarbij niet het minste belang heeft. Het standpunt is even bekend als versleten; evenals elk ander land heeft natuurlijk ook ons Aziatisch eilandenrijk behoefte aan vrede en alle belang bij het weren van oorlogen tusschen vreemde Mogendheden buiten zijn grenzen.

De heer Jansen was de eenige, dien de Minister tot zekere hoogte kon tevreden stellen: er is een Staatscommissie in de maak om de besluiten van '96—'97 te herzien.

Overigens acht hij het Regeeringsstandpunt het zuiverst. Het belang van Nederland bij een gewaarborgde neutraliteit is zeker aanwezig, maar zeer zeker ook dat van Indië, als men overtuigd is, dat de koloniale bevolking in haar geheel bij onze onzijdigheid dat groote belang heeft, dat haar land geen oorlogsterrein wordt.

De vraag van het verschil van behandeling met Oost en West is van geen practisch belang, zoolang de West nog subsidie van het moederland behoeft. Spr. wilde met dit ontwerp geen antecedent stellen alleen voor minder buitengewone gevallen. Ieder geval zal op zichzelf moeten worden beschouwd. Men heeft hier rekening te houden met een historisch ontwikkelde financieele verhouding tusschen Nederland en Indië en daarom gaat vergelijking met andere landen niet op.

Als de heer Van Kol twijfelt aan de juistheid der geringe kostencijfers, wijst spr. er op, dat die cijfers alleen doelen op de extra gemaakte kosten.

Dat volgens de Kon. besl. van 1896 en 1897 alle maritieme neutraliteitskosten ten laste van Indië moeten

---

dwaasheden geloof sloeg! Misschien, dacht ik wel eens bij me zelven, werkt men daar om de een of andere reden wel met hocus-pocus, wat me dan wel blijken zal. Maar 'k had 't nu eenmaal in mijn hoofd gezet hier heen te komen, en voor de verwezenlijking van zijn verlangens en begeerten moet men wel eens een vuurproef doorstaan, niet waar?„ zei ik met een lachje.

„Maar„ — ging ik voort en 't was nu mijn beurt hem scherp te fixeeren — „bestaat er dan eenig *raison d'être* voor die zoogenaamde geheimzinnigheid hier?„

'k Had, geloof ik, het terrein gewonnen. Hij bleef daarop 't antwoord schuldig en verzocht me mee binnen te gaan.

Zwijgend begonnen wij 't laantje op te klauteren tusschen kweekbedden aan den eenen en een koffietuin met rijpende, kleurige vruchten aan den anderen kant. Een aanlokkelijk gezicht. 'k Kon mijn lust niet weerstaan. 'k Sprong over 't speelsche slootje en plukte een roode bes.

„Hè, precies een Hollandsche kers! Met een beetje verbeelding en met goeden wil denk je je in een Gelderschen kersenboomgaard,„ schertste ik.

Hij lachte. Wij klommen verder.

„Aan dat „zaakje„ zit voor ons beiden eigenlijk iets onaangenaams, viel hij in.

„Zoo? vraag ik ernstig, merkende, dat 't hem wat moeite kostte er mee voor den dag te komen.

„Ja, 'k heb daar een ongeluk mee gehad. Een paar volle kisten van die dingen had ik klaar staan, maar toen ik er naar omzag, om ze te verzenden, waren de witte muizen er al mee weg. 't Heele boeltje lag aan gruis gevreten. Die schenen meer physiek zich te goed te hebben gedaan aan de vruchten van den menschelijken geest!„

„Een mooie grap!„

„Zoo mooi, dat ik me maar stil gehouden heb om geen herrie te brengen in jullie kippenren daar beneden! Krijg ik dat gevalletje voor mijn rekening?„

„Wij zullen zien. 't Zal nog al losloopen, denk ik.„

(*Wordt vervolgd.*)

komen, is in 't algemeen juist. Maar het Kon. besluit bepaalt niets omtrent het dragen der kosten van de meerdere macht boven die, welke is voorgeschreven. Het Kon. besl. van 1896 zal weldra door een Staatscommissie in wijziging worden genomen.

De financieele regeling is geen bepaald stelsel, rust alleen op antecedenten, waar moederland en koloniën gelijke belangen hadden. Daar werden de kosten steeds gelijk gedeeld. Spr. zag daarvoor geen motief om van de kosten vóór de deeling af te trekken het door de Ned. marine bespaarde door de uitzending van twee schepen. Alle gemaakte kosten worden aan de neutraliteit besteed, alle kosten moesten dus gelijkelijk verdeeld worden.

Bij de replieken uit de heer Van Kol zijn teleurstelling in den heer Van Deventer, den man van de »eereschuld«, die nu geen woord sprak om een eerlijke financieele bejegening van Indië te verkrijgen, blijft hij twijfelen aan de lage kostencijfers, aan die neutraliteitshandhaving op een koopje en toont hij zich ook in alle andere opzichten onbevredigd door 's Ministers antwoord: men heeft mooie woorden en schrikt voor elke daad terug; acht de heer Heemskerk zich niet geroepen om het ontwerp, dat zijn instemming heeft, naast den Minister nog eens te verdedigen, en meent hij verder, dat een uitdrukking als van den heer Van Kol (als zou de inlander onverschillig moeten zijn voor de vervanging onzer heerschappij) beter als niet gesproken moest worden beschouwd en van geen enkelen Minister van Koloniën geduld zou zijn geworden; — meent de heer Van Deventer, dat de heer Van Kol jegens hem nog wat Spaansch gezind bleek, betoogt hij, dat hij met het stelsel van dit ontwerpje niet ingenomen was, maar hij het oogenblik voor een principieele bespreking thans niet geschikt achtte en verdedigt hij verder zijn financieele grieven; herhaalt de Minister van Koloniën een vroegere verklaring, nl., dat hij de uitdrukkingen van den heer Van Kol geenszins voor zijn rekening neemt en verdedigt hij nader het ontwerp, dat daarna zonder hoofdelijke stemming wordt aangenomen.

Uit de Oost-Indische Mail.

Het **Drukpers-reglement**, 50 jaar geleden bij den doop door Thorbecke „gewrocht der duisternis" geheeten, heeft belangrijke wijzigingen ondergaan, zoo luidde het, den 30sten Mei jl. van het Persbureau ontvangen bericht, zooals wij in het *Bat. Nbl.*, van 31 Mei lezen, waaraan wij ook ontleenen dat deze wijzigingen de meest aangevochten bepalingen ongewijzigd laat.

Zij komen op 't volgende neer:

Artikel 1—10. thans ingetrokken, regelen de voorwaarden tot uitoefening van het drukkersbedrijf; artikel 15—18 de voorwaarden tot uitgifte van gedrukten; art. 20 de aanplakking, art. 28 de ontijdige openbaarmaking van gerechtelijke bescheiden.

Voor een goed deel zijn al deze artikelen nimmer toegepast. De overige wijzigingen raken eveneens het drukkersbedrijf, waarbij, als tenminste één lichtpunt, valt aan te teekenen dat de gouverneur-generaal nu niet meer, gelijk wel eens gebeurd is, een drukkerij eenvoudig kan laten sluiten!

Maar onverminderd in kracht blijven bestaan de artikelen 21—27, 29 en 30 eerste lid. Het tegenwoordige geslacht kènt deze bepalingen niet meer.

Zij zijn te vinden o.m. in bovenaangehaald blad.

In de maand Juni zou de heer Hissink, hoofdagent der scheepsagentuur: voorheen J. Daendels en Co., zich waarschijnlijk naar Calcutta begeven, om aldaar een agentschap der scheepsagentuur te vestigen, in verband met de opening der Java—Calcutta-lijn.

Tusschen Nederland en Batavia wordt nog van gedachten gewisseld over de inrichting van dit agentschap. In Nederland schijnt men een groot handelshuis met de agentuur te willen belasten, zoo noodig geassisteerd door een of meer employé's van Java. Te Batavia moet men zich hiermede niet hebben kunnen vereenigen, overwegende dat een Engelsch of Engelsch-Indisch handelshuis zich wellicht aan den invloed der British India Steam Navigation Company niet zal weten te onttrekken, tenzij men zich tot een zeer groot huis wendt, dat waarschijnlijk voor de in den aanvang nog geringe commissie niet veel zal willen doen. Hier acht men het dan ook meer gewenscht een agentschap Calcutta der scheepsagentuur te vestigen, met employe's die van de plaatselijke toestanden op de hoogte zijn.

Juist waar men thans reeds ondervindt dat de B. I. S. N. C. op haar eigen gebied niet zonder voortdurenden strijd zal laten bestoken, is het dringend gewenscht dat een absoluut onafhankelijk agentschap de lijn daar vertegenwoordigt.

Men is thans in afwachting van een definitieve beslissing, die waarschijnlijk wel in den geest van het Bataviavoorstel zal uitvallen.

Te Rangoon is het agentschap door de Trading Comp late Hegt en Co. op zich genomen; te Cheribon treedt de Internationale Crediet-en Handelsvereeniging Rotterdam als agente voor de nieuwe lijn op.

Over de **Chineesche beweging** schrijft Dr. Lim Boen King dat de diverse vereenigingen »Tiong Hwa Hwee Kwan« één tak vormen van één groote beweging in China. Henri Borel is dit volkomen met hem eens en zoekt het bewijs daarvan ook in de merkwaardige overeenstemming der statuten van die verschillende vereenigingen, hetgeen onlangs is gebleken bij de verleening der rechtspersoonlijkheid, toen die statuten in de *Javasche Ct.* werden afgedrukt.

Wij lezen in een artikel van Henri Borel in de *Loc.* o.m. het volgende:

»Over enkele maanden zullen de verschillende besturen der diverse vereenigingen — afdeelingen van de ééne algemeene vereeniging ware bijna juist — bijeenkomen op eene groote, algemeene vergadering, om daar de gemeenschappelijke belangen te bespreken. Naar alle waarschijnlijkheid zal Semarang de daartoe aan te wijzen plaats zijn. Daar het Bataviasche bestuur liever een koelere plaats, bv. Magelang, zag aangewezen, is men nog niet tot een definitief besluit gekomen, maar denkelijk zal toch ten slotte Semarang wel voor de groote »meeting« worden uitgekozen. Het is dus duidelijk genoeg dat de verschillende »Tjong Hwa Hwee Kwan« vereenigingen niet van localen, maar van universeelen aard zijn.

Dr. Lim Boen King vertelde enthoesiast over het ideaal, dat de gansche beweging van het chineesche onderwijs in Zuid Oost-Azië zal moeten kronen.

»Wat wij nu doen« zeide de dokter, »is nu nog maar het allereerste begin van iets heel groots«, waar de wereld verbaasd over zal staan. Wij willen niet enkel de chineesche jeugd ontwikkelen en het daarbij laten, neen, wat onze droom is, dat is, om een brandpunt van wetenschap te maken in Singapore, een groote universiteit, waar de chineesche jongelingschap van geheel het Zuid Oosten naar toe zal stroomen. Wij willen Singapore maken tot een wereldcentrum van hoogere studie, iets, wat gij, Europeanen al lang hadt moeten doen, maar dat gij verzuimd hebt. Wij zouden aan die hoogeschool een voorbereidenden middelbaren cursus van drie jaren willen verbinden, en er ook een Polytechnische school aan willen verbinden. Die universiteit zou in geen enkel opzicht voor de Europeesche moeten onderdoen, en het zou zoo moeten ingericht zijn, dat onze studenten, als het noodig was, van Singapore uit ook aan een universiteit in Parijs, Londen of Leiden hun graad kunnen gaan halen. Om hun de carrière later in de verschillende landen te vergemakkelijken, zouden wij voor de Chineesche studenten uit de Nederlandsche koloniën een professor in 't Nederlandsch aanstellen, voor die uit de Engelsche koloniën een in 't Engelsch, voor die uit de Fransche koloniën een in het Fransch, enz. Voorloopig zouden wij aan onze universiteit nog veel vreemde, Europeesche en Japansche professoren moeten aanstellen, maar die zouden wij geleidelijk door Chineesche vervangen.«

JAVA EN MADOERA.

Nadere berichten aan 't *Soer. Hbl.* melden dat de opstootjes in **Djember** van godsdienstigen aard zijn. Bij een godsdienstoefening in de desa-langar (bedehuis) te Rambipoedji werd een santri, d. i. godsdienstig student, door zes anderen, aan wier hoofd de goeroe Kiai Aminah zich gesteld had, doodgetrapt.

Veertig verdachten werden door den assistent-resident aangehouden.

Thans zijn nog negen onruststokers in de gevangenis, w. o. de hoofdschuldige Kiai Aminah.

Volgens den assistent-resident is er slechts sprake van godsdienstwaanzin, in elk geval bij de lieden, op wier aanstoken de ongeregeldheden hebben plaats gehad.

Nadat de moord op den santri had plaats gehad, wilden andere santris het lijk begraven. Aminah verbood dit, zeggende dat het lijk zou herleven, wanneer het begraven zou worden.

Aminah is ter observatie geplaatst in 't ziekenhuis te Djember.

De koorts-epidemie op Madoera. In de koortsdistricten Arosbaja, Sepoeloe en Ketapang vielen van tien tot twintig Mei respectievelijk vijftien, achtentwintig en drie dooden. Het aantal zieken bedroeg op twintig Mei 125—3558 en 681; het aantal reconvalescenten 163—425 en (niet vermeld). De stijging der ziektecijfers is niet veroorzaakt door bijkoming van gewone zieken, maar door bijvoeging van chronische malarialijders, wier behandeling dr. Terburgh voor de bestrijding de malaria noodig oordeelt, beschouwende hij die personen als infectiehaarden, van waaruit de anopheles de ziekte verspreidt. Tevoren werden door de geneeskundigen alleen als ziek opgebracht zij die koorts hadden. Er schijnt nog weinig verbetering merkbaar in den ziektetoestand der bevolking. Het aantal koortslijders blijft stationair. Ondanks alle gegoochel met cijfers, met zieken en reconvalescenten, komt de waarheid toch langzamerhand aan het licht, schrijft het *Bat. Nbl.* van 30 Mei.

Wij lezen in het *Bat. Nbl.* van 5 Juni dat de civielgeneesheer te Bangkalan ernstig geprotesteerd heeft tegen het cijfer-telegram van den resident van Madoera dd. 29 Mei aan de regeering bovenbedoeld.

Wij lezen in de *N. Vorstenlanden* dat met den Overste Linck naar Holland medegaan drie zonen van den Soesoehoenan, om daar verder hun studies voort te zetten onder toezicht van den overste.

Aan den overste moet de meest uitgebreide macht zijn gegeven als voogd over de vorstelijke telgen. Als verstandig vader heeft de Soenan, toen de overste erom vroeg, geen oogenblik geaarzeld dit toe te staan, vooral ook met het oog daarop dat een der jongelui reeds tot de jaren des onderscheids is gekomen.

Deze drie zonen zijn Pangeran Harto Hadiwidjoijo en de Raden massen Soemeh en Hirawan.

De twee jongeren, al sedert eenigen tijd in den kost bij hun hoofdonderwijzer, den heer Eijsenburger, droegen sedert lang al het haar kort. Toen beslist was dat Pangeran Hadiwidjoijo ook de zee zou oversteken volgde hij dat voorbeeld.

Pangeran Hadiwidjoijo telt nu ruim achttien jaar, een intelligent jongmensch, die vrij goed in het Hollandsch converseert. Maar alle drie kunnen zij van hun verblijf in Holland veel profiteeren. Hun vader althans stelt zich in dat opzicht gouden bergen voor.

Tot geleide van de jongelui gaat mede één prijaji, Rad. Ng. Sastropradoto, die zoo hij al geen Hollandsch spreekt, die taal vrij goed verstaat en met gemak leest.

Te Nieuw-Tersana worden twee automatisch werkende **sapweegtoestellen** beproefd. De ontwerpers dingen mede naar den door het syndicaat van suikerfabrikanten op Java uitgeloofden prijs voor zulk een toestel.

De heer Prinsen Geerligs heeft reeds drie malen ter onderzoek der mededingende apparaten een bezoek aan genoemde fabriek gebracht.

Een der toestellen, een Engelsche vinding, is door de Soerabajasche ijzerfabriek »de Volharding« gemonteerd. Een ingenieur dier fabriek bevindt zich thans op Nieuw-Tersana. Het andere ontwerp is een Duitsch apparaat. De uitslag der proef wordt met belangstelling tegemoet gezien.

Het laatste request der opgezetenen van het particuliere land **Kandanghauer** is gelukkig niet den weg opgegaan van alle dergelijke stukken, maar is in goede aarde gevallen. De gouverneur-generaal heeft een onderzoek gelast naar de ongeregeldheden op dat land.

Wel verklaarde de administrateur van het land, dat er van dwang bij de teekening der overeenkomsten geen sprake was, maar het onderzoek zal zulks nog moeten bewijzen.

Het *Bat. Nbl.* waarschuwt de regeering zéér ernstig dat het spaak zal loopen, wanneer niet krachtig en onpartijdig wordt ingegrepen. Er is aan dat blad nog veel meer bekend omtrent het bedrijf op die landerijen en is dat blad dan ook voornemens het landsbelang door publiciteit te dienen.

BUITENBEZITTINGEN.

Door de Letta-colonne zijn nabij Bonte Batoe twee niet bezette versterkingen op bergtoppen geslecht; in een daarvan bevond zich de woning van Doeng Minasa, slavenhandelaar, die zelf afwezig was. Aroe Letta, hoewel zelf goedgezind, is voortvluchtig, uit vrees aansprakelijk te worden gesteld, daar aan 't verzet werd deelgenomen door zijn beide zoons, waarvan een gesneuveld en de andere zwaar gewond is. Bij de Doeri-colonne heeft zich Aroe Maloea gemeld.

Celebes. Uit Batavia werd eergisteren aan de *N. R. Ct.* geseind:

»Luitenant W. L. Einthoven vermeesterde den 27sten Juni een hardnekkig verdedigde bergstelling, die Bokol Batoe bij Baroepoe (Toradjalanden) beheerschte. De vijand liet 7 dooden achter; onzerzijds 3 gesneuvelden en 26 gewonden, allen beneden den rang van officier. De troep houdt de stelling bezet en sluit zoo den eenigen uitgang van Bokol Batoe af.

Uit **Moera-Laboeh** vernam de *Sumatrabode*, dat bij het bestuur eenig vermoeden scheen te bestaan, als zouden hoofden en bevolking in de larassen Pasimpei en Abei dier onderafdeeling schuilplaats verleenen aan Djambiërs en hen ook met eetwaren helpen.

In verband daarmede werd gebracht de overplaatsing van den mantri der 1e klasse te Saningbakar Mas Karto Wongso — meer bekend als Mantri Brahim — naar Moeara Laboeh, daar het toch bekend is, dat genoemde mantri in 1885 tijdens de roering in het Soloksche gewichtige diensten heeft bewezen, en het voornamelijk door zijn toedoen is geweest, dat men toen de hoofden van het relletje te pakken heeft gekregen. Ook in 1888 was het door hem, dat bij het bestuur te Solok kennis werd verkregen van het aanwezen van opruiende papieren te Boenga Tandjoeng in Batipoeh, zoodat het geen wonder is, dat het bestuur op hem het oog liet vallen bij de genoemde zaak in Moeara Laboeh.

Het schijnt echter, dat voor het bovenvermelde vermoeden geen bewijs aanwezig is, lezen wij in 't *Bat. Nbld.*

Volgens bericht van den assistent-resident van **Djambi** is Pangeran Ratoe den 2den Juni 's morgens om 3 uur van Moeara Tebo middels geweld ontvlucht, met achterlating van zijn medegevangenen en Raden Mat Tahir Ketjil. De wacht, bestaande uit een halve brigade, was bij herhaling door den kapitein tot strenge bewaking aangespoord. De vluchteling wordt vervolgd.

De met zooveel moeite gevangen vogel is dus weer gevlogen en wel, door zorgeloosheid van de wacht.

Naar de *Sum. Bode* weet te vertellen wordt voor 1907 op de begrooting nog gerekend op een **resident te Fort de Kock.** Deze betrekking wordt echter opgeheven, zoodra de tegenwoordige resident pensioen aanvraagt.

Bij gouv. besl. van 5 Juni is de nieuwe onderafdeeling Batang—Hari gevormd, welke deel zal uitmaken van de afd. Fort van der Capellen.

Indrapoera, dat men van plan was bij de residentie Benkoelen te voegen, zal hoogstwaarschijnlijk tot S. W. K. blijven behooren.

Moeara Soengei Lolo komt onder bestuur van Irim Orssknot en zal behooren tot de onderafdeeling Rokandistricten, evenals Tanah—Poetih en Tapoeng.

Voorts is er zeer veel kans, dat de onderafd. Boven-Kampar ontbonden wordt en zullen de Kamparlarassen en V Kota met Kampar en Tambang bij Siak gevoegd worden.

West-Indische Berichten.

Suriname. Wij maakten in ons vorig nummer melding van den nieuwen tegenslag bij het onlangs veelbesproken Tout-lui-faut kanaal, wat voor den aanleg heel wat meer gekost heeft dan oorspronkelijk was geraamd en nu heelemaal niet aan de eischen blijkt te voldoen, ja zelfs dat het kanaal nadeel heeft berokkend aan de grondjes van een aantal kleine landbouwers, die zich daarop tot het bestuur hebben gewend met een verzoek om schadevergoeding.

De *Surinamer*, dit adres besprekende, zet den toestand als volgt uiteen:

Het blad meent dat ten duidelijkste door genomen proeven is in het licht gesteld, dat het kanaal ten hoogste een derde kan loozen van den regenval, die in een normaal seizoen behoort te kunnen worden geloosd, en vervolgt dan:

»Dit naakte feit kan niet door officieele waarheid worden goed gepraat. Beter is het meer openkaart te spelen en eenvoudig te erkennen:

dat de oorspronkelijke opzet is geweest dat het kanaal p. m. 4000 H. A. ontboscht land te loozen zoude hebben en daarom de volgende afmetingen moest hebben: over p. m. 4600 M. eene bodembreedte van 7.60 M. eene geleidelijke vermindering dier breedte tot 5.10 en ten slotte over 2500 M. eene bodembreedte van 5.10 M.;

dat nadat ongeveer p. m. 2750 M. met eene bodembreedte van 7.60 M. was gegraven, het bleek dat de voor het geheele kanaal (p. m. 9800 M.) toegestane som van f 69700 in totaal was verwerkt (gedeeltelijk doordien men de raming had opgemaakt zonder eene voorafgaande waterpassing van het terrein waardoor het kanaal gegraven moest worden, maar wellicht ook voor een deel door de algemeen bekende gebrekkige contrôle die er bestaat op de vanwege het Bouwdepartement ten laste van 'slandskas uitgegeven wordende gelden) en men daarom besloot het kanaal op *de helft* van het oorspronkelijk profiel te graven nl. over de resteerende 4550 M. (van de 7300 M. die met eene bodembreedte van 7.60 M. verloopende tot 5.10 M. zouden gegraven worden) met eene bodembreedte van 4 M. verloopende tot 2.60 M. en over de laatste 2500 M. met eene bodembreedte van 2.60 M.;

en dat men eindelijk de bodemhelling die oorspronkelijk bedroeg 20 c. M. per K. M. bracht op 25 c. M. per K. M.; waardoor het kanaal over de laatste K. M. zooveel minder diep werd.

Niettegenstaande dit alles is het kanaal te staan gekomen op pl. m. f 138000.

Bewezen is hiermede op onomstootelijke wijze dat de schade veroorzaakt door de overstrooming en door den continueel hoogen waterstand in het kanaal nabij de spoorbrug en dientengevolge in en op vele der in cultuur gebrachte terreinen aan bedoelde vestigingsplaats een gevolg is van een fout in het kanaal; van dergelijk werk mogen de kleine landbouwers zeker niet de dupe worden. Het blad herhaald daarom: het gouvernement is aansprakelijk voor de gevolgen en het twijfelt niet of de Gouverneur zal het verzoek om vergoeding in het request wel in gunstige overweging willen nemen.

Aan het Bestuur is het thans, voor de toekomst maatregelen te nemen, dat schade als boven bedoeld zich niet herhale en dat de eenmaal bestede kosten aan de vestigingsplaats niet gedeeltelijk verloren gaan.

Hiertoe hebben we de volgende vragen te beantwoorden:

1o. Zullen bij de voldoende capaciteit van het kanaal de laag ge egen terreinen droog loozen; wat zijn de kosten daaraan verbonden en wat de totale kosten reeds vastgelegd in deze vestigingsplaats?

2o. Is het land in kwestie vruchtbaar, zoodat over een reeks van jaren flinke oogsten zullen worden verkregen? Wat zijn de gewenschte cultures?

Volgens advies in boven bedoeld request is de loozing in orde te brengen, door het kanaal dieper te maken waar noodig, vooral naar de monding waar een hoek van een paar voet over enkele kilometers zal moeten worden verwijderd en door het breeder te maken. Blijkt later wanneer deze hoofdpunten van het kanaal zijn verbeterd, dat het vloedwater geweerd moet worden, dan zou volgens advies van den heer Gefken, gegeven in de Koloniale Staten, een sluis kunnen worden gebouwd, hetzij aan de monding of dieper in.

Bij voldoende capaciteit van het kanaal kan het niet anders, of het niveau nabij de spoorbrug moet dalen, ongeveer 1½ à 2 voet, waardoor nagenoeg alle landerijen droog loozen.

Stel dat de kosten verbonden aan het breeder en dieper maken van het kanaal, nog zullen bedragen f 75 000. Tot nu toe werd door het gouvernement reeds f 138.000 besteed, en de waarde van de 1200 H. A. in cultuur gebracht land (door de landbouwers) bedraagt zeker f 500.000. Tezamen dus eene waarde van bijna ¾ millioen gulden.

Om dit kapitaal te redden en het tevens rentegevend te maken is zeker eene nieuwe uitgave van f 75.000 gerechtvaardigd.

Voor het kanaal zal dan besteed zijn f 213000; vergelijkt men deze som met het bedrag benoodigd om plantages van 200 H. A. oppervlakkig op hoofdloozing te brengen, dan zal blijken dat niet te duur is gewerkt. Verkeerd is het daarom te zeggen, zooals de volksmond doet: »het kanaal heeft reeds zooveel gekost.« Mogelijk verdient het wel aanbeveling om nabij de spoorbrug een stoomgemaal te plaatsen en dan al het te loozen water weg te pompen.«

Ook de andere paramaribosche bladen dringen ieder op zijne wijze op voorziening in dezen, door de fouten bij den aanleg van het kanaal geschapen toestand aan. De *Suriname* eischt een onderzoek en wil hoofden zien vallen, de *Surinaamsche Bode* meent ook dat het bestuur moet opdokken voor de, door de betrokkenen geleden schade maar acht een nadere taxatie van de schade niet overbodig. Dat zou in den ouden tijd 'n kolfje naar de hand van sommigen in de kolonie wezen. 'n Taxatie op zooveel gulden daggeld en gedurende zooveel weken — jonges, dat zou nog een 'n buitenkansje wezen. Gelukkig behooren zulke buitenkansjes thans in de kolonie tot het verleden. Hm! hooren we de *Suriname* uitroepen. Enfin, laat ons dan hopen dat ze tot het verleden zullen gaan behooren.

Moet op grond van hetgeen *De Surinamer* aanvoerde worden geconcludeerd tot een zonderlinge plichtsopvatting, die het Toutluifaut-water maar over de akkers van de kleine landbouwers laat loopen, om zelf niet voor den dag te komen met een: »we hebben ons vergist«, ook wat *Onze West* mededeelde over den eersten onderzoekingstocht in het Lawa-gebied geeft geen hoogen dunk van de plichtsopvatting van den destijds verantwoordelijken leider. Wij laten het relaas hier volgen:

»De expeditie-Grutterink is een mislukking geweest in den volsten zin des woord, en het spijt ons te moeten zeggen, dat uit de houding van dien ingenieur viel op te maken, dat mislukking hem niet onwelkom was. Die ingenieur betoonde zich zeer verstoord op den Gouverneur Lely omdat deze — een onwetenschappelijk man op mijngebied — was afgeweken van het oorspronkelijk exploratie-plan van prof. van Loon. Hij moet zich zelfs hebben durven uitlaten, dat zijn rapporten wel zóó zouden worden ingekleed dat zijnerzijds althans niet werd medegewerkt om nieuwe millioenen uit Nederland te betrekken voor een spoorlijn in Suriname die den roem van den heer Lely zou verhoogen. Nu zouden wij aan dergelijke mededeelingen weinig waarde hechten, indien niet de ingenieur zelf op alle wijzen blijk gegeven had van zijn verlangen om de expeditie te doen mislukken door met volle handen het geld weg te gooien. In strijd met de bestaande gewoonten werd den arbeiders (behalve kost) het volle dagloon uitbetaald gedurende de reis niet alleen, maar ook op Zon- en feestdagen waarop niet gewerkt werd. Wie bovendien op de reis een enkele keer meehielp roeien, kreeg behalve het volle dagloon nog 50 cent extra. Onnoodig werd meer dan een maand vertoefd op Afiivisiti, waar dagen en weken achtereen de meeste arbeiders werkeloos rondliepen. Dit alles is oorzaak geweest dat deze expeditie *f* 24000 heeft gekost, waarvoor slechts drie kreken op enkele plaatsen zijn geprospecteerd, zegge acht duizend gulden per kreek.«

Het Hollandsch Ensemble, bestaande uit de dames Post en Staas en de heeren Arbous, van Hees en van Ollefen, dat in Suriname en Curaçao een kunsttournee doet, heeft, blijkens hetgeen de paramaribosche bladen mededeelen, zich niet te beklagen over gebrek aan belangstelling, zoodat waarschijnlijk de financieele resultaten van het waagstukje nog zullen meevallen.

Erratum.

In ons vorig west-indisch overzicht is door eene misvatting een stukje betrekking hebbende op de balata-industrie niet bij Suriname ingelascht maar onder het hoofd Curaçao gebracht. De welwillende lezer zal deze verplaatsing wel willen bewerkstelligen.

Van Vreemde Koloniën.

De hervorming van het inlandsch onderwijs in Indo-China. Het was den 11den April ll., schrijft P. Delisle in de *Dépêche Coloniale* van den 22sten Juni ll. dat de heer Beau de eerste zitting van den »Conseil de perfectionnements« van het onderwijs in Indo-China geopend verklaarde. De Raad heeft nagenoeg onafgebroken van den 11den tot den 25sten April zitting gehouden, en aan de verstrekte inlichtingen betreffende hetgeen daar verhandeld en besloten werd, ontleent schrijver het volgende.

In Kambodja en Laos, waar het onderwijs uitsluitend gegeven wordt in de tallooze pagodes, waar alle kinderen korteren of langeren tijd moeten vertoeven, heeft men gemeend het elementair onderwijs in handen der boedhistische monniken te moeten laten, doch is voorgesteld om handboekjes samen te stellen ten gebruike der *bonzen* bij het onderricht. Voor dezen zouden bovendien in de groote centra cursussen worden ingesteld, waar de weetgierigen onder hen zich voor hunne taak verder zouden kunnen bekwamen, terwijl het bestuur er de hand aan zal hebben te houden, dat de toekomstige hoofden van pagodes aan zekere eischen op pedagogisch gebied voldoen.

Naast dit traditioneel religieus onderwijs, zou naarmate de middelen zulks toelaten, ter hoofdplaats van elke provincie een openbare lagere school komen, terwijl in een nog verdere toekomst aan de oprichting van scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs, ambachtsscholen, en aan een school voor middelbaar onderwijs te Pnom Penh, hoofdstad van Kambodja, zal worden gedacht.

Voor Annam en Tongkin is het, door den Raad voorgestelde schema in korte trekken als volgt:

Het inlandsch onderwijs is in drie klassen verdeeld; de eerste komt ten laste der gemeenten, de andere klassen ten laste van den Staat.

Elke gemeente zal voor 60 leerlingen eene school eerste klasse met een onderwijzer moeten onderhouden, de laatste door haar te kiezen maar door het bestuur toe te laten, terwijl de gemeente-onderwijzers onder het toezicht komen te staan van de provinciale autoriteiten en van de ambtenaren en beambten van den dienst van het openbaar onderwijs. Dit gemeente-onderricht omvat een chineesch en een annamitisch gedeelte. Het staat den ouders vrij om hun kinderen hetzij alleen het chineesch gedeelte, hetzij alleen het annamitisch gedeelte, hetzij het geheele onderwijsprogram te doen volgen. Het chineesch gedeelte herstelt het in onbruik geraakte onderricht in de chineesche karakters weder in eere door middel van een samen te stellen handboek, waarin ook de beginselen der traditioneele zedeleer en de hoogst noodzakelijke aanwijzingen omtrent geschiedenis, aardrijkskunde en bestuur van Annam zullen worden opgenomen. Het annamitisch gedeelte omvat het onderricht in de latijnsche karakters en dat wat voor den inboorling het meeste nut heeft. In een hand-, tevens leesboek zal dan kennis in den meest elementairen vorm aan de leerlingen worden toegediend betreffende het land hunner inwoning, het bestuur, de zeden en gebruiken, de rekenkunst, natuurverschijnselen, hygiëne enz.

De scholen der tweede klasse zullen die zijn, welke nu reeds onder den naam van Huân-dao- en Giao-thu-scholen (het onderscheid ligt in den titel der onderwijzers die ze voorstaan) in de grootere plaatsen bestaan.

Ook het onderricht in deze klasse omvat een chineesch en een annamitisch gedeelte, beide evenwel voor alle leerlingen verplichtend, terwijl, waar mogelijk, facultatieve fransche cursussen zullen worden ingesteld.

Het chineesch deel van het program zal het onderwijs in de klassieke litteratuur en zedeleer omvatten, benevens het onderricht in de geschiedenis van China en Annam, en algemeene aanwijzingen betreffende het bestuur, de wetgeving, het belastingstelsel enz. van Indo-China.

Het annamitisch gedeelte zal behalve het onderricht in de annamitische taal het onderwijs omvatten in de algemeene geschiedenis en aardrijkskunde en de elementaire wetenschappen.

Het onderricht in de derde klasse wordt gegeven in de scholen, ter hoofdplaats van elke provincie, en omvat drie verplichte gedeelten, chineesch, annamitisch en fransch.

Het chineesch deel omvat wederom het onderwijs in de klassieke litteratuur en zedeleer, benevens het onderricht in de geschiedenis en in het bestuur van Annam.

Het annamitisch gedeelte van het program dezer klasse is eene voortzetting van dat der tweede klasse. Het wetenschappelijk onderricht bepaalt zich wat de wiskunde betreft tot de kennis der breuken en van de beginselen der meetkunde en algebra, en verder tot de beginselen der natuur-, plant-, dier- en delfstofkunde.

Het fransche deel bepaalt zich tot een elementaire beoefening der fransche taal, welke de leerlingen in staat moet stellen opstellen uit het annamitisch in het fransch te vertalen en omgekeerd, en een eenvoudig gesprek in het fransch te voeren.

Voor elke klasse zijn eind-examens voorgeschreven, die wat de eerste en tweede betreft toegang verleenen tot de hoogere klasse, terwijl zij verder overeenkomstig de traditie in Annam recht geven op titels, welke voor elke klasse verschillend, den houders kleine voordeelen biedt, als vrijstelling van heerendiensten, of van een deel der belastingen, enz.

Naast deze eind-exames blijven de traditionneele driejaarlijksche examens en de mededinging naar het doctoraat behouden als bron, waaruit het inlandsch bestuurspersoneel wordt put, maar van 1909 af zullen de af te leggen proeven van bekwaamheid vragen omvatten betreffende de geschiedenis, de aardrijkskunde, het bestuur en de wetgeving van Indo China, en de noodige bekwaamheid moeten aantoonen in de vertaling van het annamitisch in het fransch.

Andere voorstellen, waaromtrent de heer Delisle nadere inlichtingen toezegt, omvatten het fransch annamitisch onderwijs, de oprichting eener universiteit, van een school voor de zonen van mandarijnen, enz.

Arme kleinen. De Hindoes verlangen van het engelsch indisch gouvernement verbeteringen den laatsten tijd vooral meerdere concessiën op politiek gebied. Er zijn er, en dat niet de minsten onder de hindoesche broederen, die zich afvragen; of in die richting thans wel het heil voor Indië moet worden gezocht, en of niet de regeneratie van het hindoesche ras behoort te worden gezocht door een streven met eigen middelen naar hervormingen op sociaal gebied dat met zijn kastenwezen en verschillende gebruiken aan een algemeene ontwikkeling in den weg staat? Men heeft den politieken leiders nog onlangs voorgeworpen: „Gij klaagt over de nooden van het volk en zegt alleen in staat te zijn daarin verbetering te brengen, maar wanneer je hier of daar eene ongelukkige stervende van honger wellicht langs den weg ontmoet, zult ge geen hand tot hare redding uitsteken, uit vrees u door de aanraking van een lager wezen niet van uwe kaste te bezoedelen. Er ligt in deze klacht een groot verwijt opgesloten en een rechtvaardiging tevens. Een verwijt tegen de geldende begrippen in de hindoesche maatschappij; een rechtvaardiging der vreemde overheersching, welke alleen de nadeelige gevolgen van zulke begrippen kan voorkomen. Dit verwijt kwam uit het midden der Hindoes zelven voort getuigende van eene evolutie in die reusachtige maatschappij, waarbij uit zelfkennis ook de zelf-correctie zal voortspruiten. Nu onlangs is weder door de Hindoes zelven de aandacht van het bestuur der provincie Bombay gevestigd op een schandelijk misbruik dat inlandsche ouders onder een godsdienstig mom van hunne kinderen maken. Jonge meisjes worden door hunne ouders aan eene of andere godheid uitgehuwelijkt — Khandoba te Djedjuri houdt er een heel leger van die vrouwtjes op na — waarvan het gevolg is dat die meisjes nimmer een ander huwelijk kunnen sluiten. Niet in afzondering aan de samenleving onttrokken, vervallen deze meisjes, *muralis* geheeten, bijna allen tot prostitutie, waarvan de ouders profijt trekken. Reeds zijn enkele gevallen ter kennis gekomen van de rechterlijke autoriteiten en is hierop bestraffing der ouders gevolgd. Een aantal hindoesche notabelen wijzen echter in eene petitie aan het bestuur van Bombay er op, dat het kwaad veel

grooteren omvang heeft aangenomen dan men uit die enkele gevallen zou meenen te moeten afleiden terwijl de veroordeeling der anderen tot lichte straffen plaats had zonder daarbij de kinderen tevens aan de ouderlijke macht te onttrekken, niet in staat is het kwaad te stuiten. Zij vragen een scherper toezicht om dergelijke „huwelijken" te beletten, en ontzetting der ouders uit hunne ouderlijke macht en plaatsing der kinderen onder eene voogdijschap, die haar van den weg afhoudt, dien de ouders ten eigen bate haar wilden doen volgen.

Het bestuur van Bombay heeft de noodige stappen gedaan, om zich in deze aangelegenheid nader te doen voorlichten.

Een doeltreffend feest. Den 17en Juni ll. had in den Plantentuin te Algiers voor het eerst het door den Bond voor de herbebossching van Algiers georganiseerde „feest van den boom" plaats.

De voortdurende vermindering der bosschen heeft voor dit land groote nadeelige gevolgen. Eenige jaren geleden werden door den gouverneur-generaal krachtige maatregelen voorgeschreven om de eertijds talrijke boschbranden te voorkomen en het behoud der bosschen te verzekeren, die onder behoorlijk beheer nu reeds een belangrijke bron van inkomsten uitmaken en in de toekomst nog meer beloven.

De verkregen uitkomsten zijn alleszins bevredigend en de verliezen tengevolge van boschbranden, die drie jaren geleden nog 5 millioen franken beliepen, hebben in de beide laatste jaren slechts 90,000 en 21,200 franken bedragen, terwijl de opbrengst van 2 millioen in 1901 tot 4, 5 millioen in het afgeloopen jaar is gestegen.

Dit, aan den vreemde ontleende feest had ten doel om de bevolking, met name de schooljeugd het nut der beplantingen te doen begrijpen om haar eerbied voor den boom in te prenten.

Uitbreiding der havenwerken van Calcutta. De haven wordt te klein! Deze klacht is in de havenplaatsen van het Oosten eene algemeene, maar de voorziening in de behoefte laat hier en daar wel wat te wenschen. Te dien opzichte kan men een voorbeeld nemen aan Engelsch-Indië, waar nadat te vorigen jare reeds besloten werd de haven van Bombay uit te breiden, nu Calcutta aan de beurt is. De groote quaestie zit 'm hierin, dat men daar niet alles van het gouvernement moet hebben, d. i. van de centrale of locale provinciale regeering, maar de groote havenwerken onder een eigen zelfstandig beheer staan, waarop alleen door de centrale regeering toezicht wordt geoefend, met dien verstande dat voor belangrijke transactiën als anderszins hare goedkeuring noodig is.

Zoo heeft de engelsch-indische regeering onlangs hare goedkeuring gehecht aan den aankoop van een stuk land ter grootte van $2\frac{1}{2}$ vierkante engelsche mijlen voor den aanleg van drie nieuwe dokken bij de beide thans reeds bestaande of nog in aanleg zijnde dokken. De Haven-Commissie voor Calcutta heeft gemeend nu vast de hand op dat stuk land te leggen om langzamerhand het groote werk uit te kunnen voeren dat haar ter verbetering en uitbreiding der aan hare zorgen toevertrouwde werken voor den geest staat. Het plan, zooals het nu daar ligt, beoogt om het aantal ligplaatsen voor zeeschepen van 21 nu tot 83 op te voeren, waarvoor in de dokken eene kadelengte van 50100 voet zal aanwezig zijn tegen 11400 thans. Men meent hierdoor voor de eerste vijftig jaren ingespannen te zijn. Sommigen meenen dat de Commissie het wel wat al te grootscheeps aanlegt, doch de *Times of India* wijst hiertegenover op het feit, dat nu reeds in de laatste 24 jaren de tonneninhoud der te Calcutta binnenkomende schepen van 1.579.868 tot 5.952.720 steeg d. i. in dien tijd zoowat verviervoudigde. Voor de eerste zeven jaren meent men door eenige verbetering en uitbreiding, b.v. van het aantal ligplaatsen van 21 tot 35, in de behoefte te kunnen voorzien met de dokken 1 en 2, de Kidderpore Docks, maar intusschen zal geleidelijk het werk aan de nieuwe dokken moeten worden ter hand genomen Het nut der decentralisatie!

Een typisch kijkje op de inlandsche maatschappij geeft dat werk der Haven Commissie. Bij het inbezitnemen van het aangekochte land bleek een kluizenaar zich op het braak liggende land te hebben geïnstalleerd en er een tempel met 'n Siwa beeld er in te hebben gebouwd. Het Siwa beeld mag daar niet van z'n plaats volgens de godsdienstige begrippen van den inlander en de Haven Commissie zal daaraan te gemoet komen door er 'n muurtje om te metselen op de plaats waar een loods moet komen te staan. Den kluizenaar in den tempel kan zij met behulp van den sterken arm desnoods van het terrein verwijderen, maar om de inlandsche gemeente niet voor 't hoofd te stooten heeft zij er de voorkeur aan gegeven om eene minnelijke schikking voor te stellen.

Een fransch gouverneur geïnterviewd. De heer Rodier, luitenant-gouverneur van Cochin-China, thans met verlof in Europa, is in den laatsten tijd een weinig op den voorgrond getreden door zijne veroordeeling van de, tot voor korten tijd, in Indo-China gevolgde fransche bestuurspolitiek en de openhartige wijze, waarop hij de fouten, die thans nog aan de bestuursinrichting kleven, uiteenzette.

De *Temps* heeft de aanwezigheid van den heer Rodier in het moederland niet onbenut willen laten voorbijgaan en een medewerker op den betrokkene afgezonden om dezen te interviewen. We ontleenen daaraan het volgende:

De heer Rodier acht het noodzakelijk om het, door den heer Doumer voor Indo-China aangevangen werk krachtig voort te zetten De leening van 200 millioen franken ten behoeve van de economische ontwikkeling der kolonie gesloten staat slechts den aanleg van enkele brokstukken toe van de spoorweglijn, die Cochin-China met Tongkin moet verbinden. Nieuwe hulpbronnen moeten worden gevonden om dit werk te kunnen voltooien. De heer Rodier acht het mogelijk die te vinden door alle parasitaire uitgaven achterwege te laten. Hieronder ressorteeren volgens hem alle, welke worden gedaan om een leger van lagere fransche ambtenaren en beambten te onderhouden. Hij wil een klein maar uitstekend kader fransche ambtenaren voor de hoogere betrekkingen, en alle betrekkingen, die met minder dan 7200 tot 8000 franken worden gesalarieerd, door inboorlingen ingenomen zien. Al zouden dezen hetzelfde traktement bekomen als dat, wat nu aan de europeesche titularissen wordt toegelegd, dan zou men toch goedkooper uitkomen, door het geringer verloop, het vervallen van overtochtskosten en verlofstraktementen, enzoovoort.

Het is jammer dat de *Temps*-medewerker den heer Rodier niet de vraag stelde: hoe deze zich de aanvulling van het superieure kader dacht? Waar de geïnterviewde zelf aan de ambtenaren den eisch stelt van volledige bekendheid met taal, land en volk, die niet maar zoo ineens komt aangewaaid en jaren verblijf in het land zelf vordert, zou het stelsel hierop neerkomen, dat de kolonie op hooge salarissen een aantal adspirant-ambtenaren zou moeten onderhouden.

Een spoorweg in Fransch-Guyana. Er schijnt nu toch iets te zullen komen van het sedert jaren aanhangige plan van den aanleg van een spoorweg in deze kolonie. Vier officieren, de kapiteins Refroigney en Dewulf en de eerste-luitenants Contant en Bougier zijn in commissie benoemd om het tracé van een spoorweg in die kolonie te bestudeeren.

Kindersterfte. Het bestuur van Perak, een der gefedereerde maleische staten op het schiereiland Malakka heeft, met het oog op het groote belang voor het land voortvloeiende uit een accres van de immigrantenbevolking als bron later voor den vrijen arbeid, eene circulaire tot de planters gericht, waarin het op dezen een beroep doet om alles te doen wat in hunne macht is om de groote kindersterfte onder die bevolking te voorkomen:

„Planters, heet het, kunnen daaraan tegemoet komen door er voor te waken, dat geen vrouwen in hoog zwangeren toestand worden toegelaten, ook niet, gedurende den tijd, dat het kind nog moet worden gezoogd; dat kinine aan de moeders wordt verstrekt voor hunne kinderen, ter toediening ingeval van hooge temperatuur; door de moeders te waarschuwen tegen het gebruik van lange flesschen, die moeilijk te reinigen zijn."

De grootste kindersterfte wordt veroorzaakt door stuipen. Dit kan het gevolg zijn zoowel van slechte voeding, als van wormen, en, gelijk in Britsch-Guyana bleek ook van malaria. In vele gevallen zal dus een tijdige toediening van kinine een kinderleven kunnen behouden.

Voor philatelisten. Met ingang van 1 April ll. zijn nieuwe postzegels voor de Philippijnen ingevoerd, ter vervanging van de amerikaansche met overdruk en wel van de volgende waarden, in en met de daarbij tusschen haakjes geplaatste kleuren en voorstellingen van personen of voorwerpen, betrekking hebbende op het zegel-beeld: 2 centavos (groen-Rizal), 4 centavos (rood-Mac Kinley), 6 centavos (violet-Magellanes), 10 centavos (blauw-Lawton), 12 centavos (karmijn-Lincoln), 16 centavos (donker-lavendelkleurig-Sampson), 20 centavos (bruin-Washington), 26 centavos (zwart-Carriedo), 30 centavos (olijfkleurig-Franklin), 1 peso (rood-bruin-Philippijnsch wapen), 2 peso's (zwart-alsvoren).

Zeldzame exemplaren zullen zijn die van 6, 8, 12 en 26 centavo's waarvan nu bij de eerste oplage 80000, 35000, 20000 en 14000 zullen worden uitgegeven: dan volgen die van 2 en 1 peso, van 30 en 16 centavo's, waarvan resp. 100000, 200000, 400000 en 500000 zullen worden uitgegeven; vervolgens die van 20 centavo's ten getale van 800000; terwijl die van 10, 4 en 2 centavo's ten getale resp. van 2, 5 en 12 millioen beschikbaar zullen worden gesteld.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Zooals ik U niet behoef te vertellen, is de lectuur ons aangeboden door den trommel of de portefeuille van het leesgezelschap niet altijd wat men noemt *„kersversch"*.

Daar kom ik te bladeren in de Februari-aflevering van de Londensche illustratie *„the Sketch"* en vind daar een plaatje met onderschrift, dat eenigszins opvalt. Ik herinner me niet daaromtrent iets vermeld te hebben gezien in het een of andere onzer bladen. Mocht dit wel het geval zijn met U, aan wie natuurlijk op Koloniaal gebied niets ontgaat, dan verzoek ik U dit briefje maar naar de snippermand te verwijzen. In het tegengestelde geval geef ik U in overweging het in uw Weekblad op te nemen, wat misschien wel eenig nut kan hebben.

Het onderschrift van het plaatje luidt: „De Vorst „door wien den Koning *eetbare vogelnestjes* zijn aangeboden: *de Sultan van Sambas*", en als toelichting daaronder: „Het Kerstgeschenk van den sultan aan den koning was misschien de grootste nieuwigheid op het gebied der geschenken welke zijne majesteit heeft ontvangen. *Sambas* ligt op de Westkust van *Borneo*. In 1812 vielen de Engelschen het aan, maar werden afgeslagen. Het volgend jaar brachten zij des sultans troepen een nederlaag toe".

Dat het sultanaat een onderdeel van onze Oost-Indische Bezittingen is, bleef onvermeld. Zouden wij dat als een kleine perfidie van de redactie van het *City-blad* moeten beschouwen?

Het plaatje stelt den sultan voor in staande houding, getooid met de ridderorde van den Ned. Leeuw, waarmede hij begiftigd is. Achter hem de traditioneele gouden pajong, gedragen door een gehurkten onderdaan.

Deze handelwijze van den sultan van Sambas, *Mohammed Tsafioedin*, zooals hij volgens den Indischen Regeeringsalmanak heet, komt mij eenigszins vreemd voor. Laten wij onderstellen dat de inzameling van de *vogelnestjes* in *Sambas* aan *seizoenen* is gebonden. Maar waarom dan dezen eersten pluk van den jare 1905 aan Koning *Eduard*, liefst met zijn portret er bij, en niet aan des Sultans eigene Vorstin aangeboden? Welk rechtgeaard Nederlander, tuinier, jager, dan wel visscher, zal zijn eerste *aardbeiën*, *kievitseieren* of *nieuwe haring* aan den Engelschen vorst in plaats van aan onze Koningin Wilhelmina zenden? Ik laat daar of Hare Majesteit van *vogelnestsoep* houdt, dit vreemde gerecht zal aandurven.

Misschien heeft de Sultan zijn geschenk over gemaakt door intermediair van zijn buurman, den vorst van *Serawak*, die wel meer Engelsch- den Nederlandsch-gezind zal zijn?

Den *Indischen Regeerings almanak* en onze kostelijke *Indologische encyclopedie* op *Sambas* en zijn sultan naslaande, zien wij dat in het zelfbesturend landschap *Sambas* een assistent-resident met drie controleurs zijn, wat ons doet vragen: of aan genoemden assistent-resident de anglomaansche neigingen van den Sultan bekend zijn en of die ambtenaar de boven aangeduide uiting daarvan niet heeft kunnen tegenhouden?

De beide expedities in 1812, waarvan de tweede pas met succes bekroond werd, dienden om een einde te maken aan zeerooverijen, waaraan zelfs door den Sultan werd deelgenomen.

Na het herstel der Nederlandsche heerschappij werd in 1818 onze vlag te Sambas geheschen en aldaar een assistent-resident geplaatst, terwijl in 1823 een definitief contract werd gesloten, waarbij de Sultan tegen een jaarlijksche bezoldiging zijn rijk aan het Gouvernement afstond om het in leen te ontvangen. De tegenwoordige Sultan regeert sedert 1886.

U mijn dank betuigende voor de verleende plaatsruimte.

Uw dw.
J. L. SWART.

Daar ook aan onze Redactie-Commissie van verschillende zijden, naar aanleiding van den oproep van den heer van Kol om hulp voor de bannelingen dezelfde vragen gedaan werden, die de heer v. K. in *Het Vaderland* beantwoordde, willen wij zijn ingezonden stuk hier in zijn geheel doen volgen:

Fransche Evadés.

Een antwoord aan J. P.

Volgaarne zend ik den heer J. P. (*Vaderland* 2 Juni) een antwoord op zijn twee gerechte vragen, die wellicht ook bij andere personen, sympathie gevoelende voor mijn „Oproep om steun voor Rampzaligen", zijn opgekomen.

1o. Is Suriname verplicht tot uitlevering van de vluchtelingen uit Cayenne?

Voor zoover ik hier in een primitieve hut, gelegen in een achterhoekje van de Ardennen, over gegevens beschik, kan ik daarop 't volgende mededeelen. Dezelfde quaestie is reeds meermalen door mij in de Kamer ter sprake gebracht en bij de Ministers vond het geen tegenspraak, dat art. 17 van het uitleveringsverdrag tusschen Nederland en Frankrijk, ons — onder de tegenwoordige omstandigheden — niet tot terugzending dier vluchtelingen verplicht. De „libérés, die zij die hun straf reeds hebben ondergaan, kunnen, als zij gevaarlijk zijn voor de rust in de kolonie, over de grenzen worden gezet; dit hangt dus af van onze inzichten. Ook kunnen zij dan nog naar Venezuela, Trinidad of elders worden gezonden, waardoor zij hun volle vrijheid behouden. Voor „politieke misdadigers" is van uitzetting noch uitlevering sprake, en ook de anderen behoeft men niet naar de bagno's terug te zenden, daar de Regeering van Fransch Guyana nooit voldoet aan de in art. 17 gestelde voorwaarden.

Ook worden, voor zoover mij bekend, de gemaakte onkosten niet eens gerestitueerd, zoodat het wel wat veel gevergd is, die arme stakkers op onze kosten weer naar die oorden van verschrikking terug te zenden. Mocht de Fransche Regeering alsnog daarvoor de noodige gelden aan het Fransche Parlement willen vragen, dan heb ik de overtuiging dat er een storm zou opkomen, tegen de gruwelijke misstanden in Cayenne, waardoor verbetering niet langer zou achterwege blijven. De voorlaatste Minister van Koloniën verklaarde mij persoonlijk, dat de toestanden er schandelijk zijn; niet wegens het stelsel, doch door het gehalte der ambtenaren aldaar met de uitvoering der justitie belast; daarin zuivering te brengen was zijn streven, doch — zijn Ministerschap duurde slechts kort.

Een afdoend bewijs, dat de bestaande Tractaten geen uitlevering eischen, is wel het feit, dat er steeds vluchtelingen in Suriname waren en nog zijn. Sommigen hebben jaren lang op plantages gewerkt; uit brieven van hen, door mij nog dit jaar ontvangen, bleek mij dat weer anderen als schoenmaker, tuinman, timmerman, typograaf, enz. werkzaam zijn; en vooral in de laatste vier jaren was het 't streven der Gouverneurs om, wakende voor de veiligheid der inwoners, de goeden voor Suriname te behouden.

Tot mijn leedwezen las ik in 't Verslag der Vergadering voor de Koloniale Staten van 1 Mei, dat de Procureur-Generaal op meerdere uitlevering aandrong en met weerzin nam ik kennis van de smalende en beleedigende woorden door hem en den heer Fabriek geuit over „zekere dame", die intusschen meer toewijding, humaniteit en rechtsgevoel toont te bezitten dan de meeste van haar belagers. Het standpunt dat de heer Curiel innam, sprekende van „deze boeven, waarvan toch geen bruikbare menschen zijn te maken", is dat der Negers, die de vluchtelingen achtervolgen als wilde dieren, en der Mar-

rons (Boschnegers) die hen tot slavernij doemen. En men krijgt geen hoogen dunk van de beschaving van sommige sprekers in die vergadering bij het lezen van zulke grievende woorden tegenover een dame, die een standpunt inneemt lijnrecht in strijd met het hunne, en die medewerkt met hen die als Christenen een ziel, als menschen een menschenleven willen redden. Doch te zwaar moet men hun woorden niet opnemen; ondanks het kloeke streven van den tegenwoordigen en den vorigen Gouverneur, is in Suriname de aloude kliek-geest, de zucht tot vitten en tot klein gewriemel nog niet uitgeroeid. Zelfs tegen laster is niet gevrijwaard hij of zij, die oproeit tegen den sleur en zich niet laat meeslepen door den stroom van egoïsme, die zoo lange jaren reeds een vloek was voor de gezonde ontwikkeling dier kolonie. Voor heden wil ik het hierbij laten, hopende dat enkelen het onwaardige en onridderlijke van hun gedrag zullen beseffen, en niet langer als remschoen willen werken bij een edel pogen en een zedelijk streven.

2o. Op welke gronden heeft die (strenge en zorgvuldige) keus plaats van hen die in de termen vallen om hun steun te verleenen en werk te verschaffen?

Hierbij is eenige menschenkennis noodig, en zal de ervaring een goede leermeesteres zijn. Hoe vreemd, het moge klinken, zal men met de „rélégués" die van Saint-Jean komen. veel voorzichtiger moeten zijn dan met de „transportés", de groote misdadigers, ja moordenaars vaak, die van Saint-Laurent moesten vluchten; deze categorieën zijn niet moeilijk te herkennen. De eersten zijn soms door en door bedorven, in den regel arbeidsschuw en weinig vertrouwbaar; de laatsten zijn mannen van energie, vaak ijverig en geschikt voor den arbeid. Ook hangt steeds als 'n zwaard boven hun hoofd het gevaar voor terugzending, wat voor hen een levenslange marteling beteekent, en in hun oogen met een doodvonnis gelijk staat. Niets belet verder, des noodig, om nopens hun verleden in Frankrijk nadere inlichtingen te vragen, wat — wanneer men over eenige fondsen kan beschikken — geen bezwaar kan opleveren. Tot heden was men in de keuze niet ongelukkig, en de ééne moord op Leliëndaal op een dronkaard en vechtersbaas gepleegd, is nog niet voldoende onderzocht, om zekerheid te geven dat hier geen andere personen en een Surinaamsche vrouw medeplichtig zijn. En dit treurige feit blijkt een hooge uitzondering; ware dat ook maar het geval met de vele misdaden, vergiftigingen, enz. die door de Obia-mannen voortdurend gepleegd worden. waartegen onze justitie en politie huiverig schijnt om op te treden.

En buiten elke keuze om is er hulp en steun noodig voor allen, wie zij ook zijn mogen, die nà die vreeselijke zwerftochten in de wildernissen van onze kolonie te Paramaribo, vrijwel naakt, uitgehongerd en uitgeput, meestal ziek en lijdend aankomen; men onthoude ook aan de slechtsten hunner den tol der deernis niet!

Moge daarom mijn beroep op steun niet vergeefs zijn! Nederland dat met zulke ruime hand gaf voor de concentratie-kampen in Zuid-Afrika, kan daardoor de middelen verstrekken om grooter smarten te lenigen dan daar werden geleden, om gefolterden te redden, door geld te verschaffen aan hen die hart toonden voor hun lijden. Dus nogmaals: steunt hen door geld, zoolang gij niet anders kunt meewerken, laat hen niet alleen staan bij hun moeilijke taak!

H. VAN KOL.

Aywaille, Juni 1906.

Vriendelijk maar **dringend** wordt **HULP GEVRAAGD** voor eene **ongelukkige doktersvrouw,** die 21 Juli met vijf kinderen naar Oost-Indië moet vertrekken.

De passage dient nu genomen te worden, maar nog **enkele honderden guldens ontbreken.** Wie wil daarmede helpen? Gaarne is de ondergeteekenden bereid inlichtingen te geven. Alleen is groote spoed gewenscht.

Mevrouw de Wed. dr. S. K. HULSHOFF geb. WESTENDORP, *Weimarstraat* 138, *Den Haag*. Ook Mevrouw N. VAN ZUYLEN—TROMP, *7a Heerengracht, Den Haag*, is volgaarne bereid gelden voor dit menschlievend doel in ontvangst te nemen, welke in dit Weekblad verantwoord zullen worden.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. Juli 1906.

Spoliatie van staatsarchieven, door W. C. Nieuwenhuyzen. — Ons bestuur op Zuid-Celebes, door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — Het ontstaan van de artikelen 18, 19 en 19a van het Algemeene Spoorwegreglement van Ned.-Indië met beschouwingen uit een militair oogpunt (slot), door A. W. E. Weijerman. — Eene studie van Prof. G. K. Antow over de suikerindustrie op Java en de bevolking. — Gerard Demmer (slot), door G. Kalff. — Varia. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale Literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M. — Financieel Overzicht.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur Dl. 30 Afl. 5.

Het Inlandsch bestuur in de onderafdeeling Ophir-districten, afd. Loeboeq-Sikaping, res. Padangsche Bovenlanden, door H. T. Damsté (vervolg). — Een nieuwe Staatsinkomst van f 10.000.000 met Naschrift van de Redactie, door Multavidi.—Panjélidikan dari djalannja pentjoeri dan gogol-gogol, met Naschrift van de Redactie, door Soerapringgo. — Bijdrage tot de kennis van den agrarischen toestand op het eiland Bengkalis, door C. Reep. — De Bintang Hindia. — Pensioenen bij verschillende takken van dienst. Enz.

De Indische Mercuur. 3 Juli 1906. No. 27.

Koffiecultuur in de Bovenlanden van Palembang, door W. F. Kissing P. Jzn. — Een nieuw werk over kunstmest. — Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van Landbouw, Veeteelt, Zoutwinning en visscherij. — Gedroogde pisang, door F. W. Morren. — Waarom de cultuur van tabak onder schaduw in de Vereenigde Staten mislukt is. — Belangen der caoutchouc-cultuur op Sumatra's Oostkust. — Over de kokaplant, in 't bijzonder op Java (vervolg). — Een nieuw stelsel in de suikercultuur. — Soekaboemische Landbouwvereeniging. — Handelsvereeniging te Menado. — Te water laten van het Mailstoomschip »Rembrandt«. — Koloniaal Museum- — Het algemeen Proefstation in 1905. — Over het veroorzaken van caoutchouc. — afscheiding door parasieten en chemische middelen. — Het Britsche ijveren voor uitbreiding der katoencultuur. — Eenige wenken voor verpakking bij zeetransport. — Verslag van het Mijnwezen over het 4e kwartaal 1905. Enz.

Weekblad voor Indië. 2e jaarg. No. 5.

St. Petersburg en Tsarkoje Selo in Ned.-Indië, door M. van Geuns. — Het Chineesche onderwijs in Indië, door Henri Borel. — Kunst in Indië, door P. A. J. Moojen. — De nieuwe Klentèng te Djokjakarta, door Dr. I. Groneman (met foto's). — Op zijn post gebleven (met foto). — Indische indrukken door Carlo. — Totokje in de middaguren, door J. Baas. — De Regentsdochter, door Victor Ido. Enz.